

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

Horažd'ovice za třicetileté války

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VOJTĚCH FENCL

HISTORICKÁ STUDIA: OBOR HISTORIE SE ZAMĚŘENÍM NA VZDĚLÁVÁNÍ

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jan Kilián, Ph.D.

Plzeň, 2017

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci, vypracoval samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 28. dubna 2017

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucímu bakalářské práce PhDr. Janu Kiliánovi, Ph.D. za čas, který mi věnoval při konzultacích, za cenné rady a připomínky. Také bych chtěl poděkovat zaměstnankyním SOkA Klatovy Mgr. Anetě Čadové a Mgr. Šárce Valinové za ochotný přístup.

OBSAH

Úvod	2
1 ÚVOD DO HISTORIE HORAŽDOVIC A JEJICH OKOLÍ	4
1.1 PRVNÍ ZMÍNKY O OSÍDLENÍ HORAŽDOVICKA	4
1.2 VÝVOJ MĚSTA OD JEHO POČÁTKŮ PO TŘICETILETOU VÁLKU	5
2 HORAŽDOVICE VE VÍRU TŘICETILETÉ VÁLKY	7
2.1 POČÁTEK VÁLKY	7
2.1.1 Obléhání Horažďovic roku 1619	8
2.2 DVACÁTÁ LÉTA	10
2.3 TŘICÁTÁ LÉTA	12
2.4 ČTYŘICÁTÁ LÉTA	13
3 HOSPODÁŘSTVÍ	19
3.1 EKONOMIE MĚSTA	20
3.2 ŘEMESLA A ŽIVNOSTI	23
4 OBYVATELSTVO HORAŽDOVIC	28
4.1 MAJITELÉ HORAŽDOVIC	28
4.2 SOCIÁLNÍ ROZDĚLENÍ OBYVATELSTVA	29
5 VŠEDNÍ DEN MĚSTA ZA VÁLKY	31
6 NÁBOŽENSKÉ POMĚRY	34
7 MĚSTSKÁ SPRÁVA A SOUDNICTVÍ	37
ZÁVĚR	41
RESUMÉ	43
SEZNAM LITERATURY	44
SEZNAM OBRÁZKŮ	46
PŘÍLOHY	I

Úvod

Období třicetileté války jako téma pro vypracování této bakalářské práce jsem si vybral z důvodu, že toto historické období je pro mě zajímavé a jeho dějinné události jsou pro mne nejoblíbenější historickou etapou českého státu. Na doporučení vedoucího práce jsem se rozhodl, popis tohoto historického období zúžit na regionální úroveň se zaměřením na město Horažďovice a jeho přilehlé okolí. Cílem práce bylo zpracovat problematiku třicetileté války v Horažďovicích. Vykreslit život měšťanů a změn ve městě, které tato těžká doba přinesla.

Přirozeně jsem se domníval, že Horažďovice, pro své výjimečné postavení mezi poddanskými městy v jihozápadních Čechách, budou objektem zpracování nejednoho badatele. Po prozkoumání několika zdrojů jsem zjistil, že tomu tak úplně není.

Stěžejními díly, zabývající se obdobím třicetileté války na Horažďovicku, jsou následující publikace. Jako první se tomuto tématu věnoval ředitel horažďovického muzea Karel Němec ve své knize *Dějiny města Horažďovic*, z roku 1936. Bohaté archivní materiály dovolily autorovi sestavit čtivé pojednání o historii města. Na důvěryhodnosti této publikace však ubírá nedůsledný systém citací a některé nepřesnosti. Další autorkou zabývající se třicetiletou válkou v Horažďovicích je Lenka Sýkorová, archivářka klatovského archivu. Ve svém díle *Třicetiletá válka v Horažďovicích – Od požáru k plenění*, se autorka zejména věnuje útrapám obyvatelstva spojených s kvartýrováním vojsk, jejich vydržováním a vyplácením. Další fakta, byla čerpána z díla *Městská správa v Horažďovicích za třicetileté války v pramenech městské provenience*, od autorky Jaroslavy Škudrnové. Zde se autorka válečnými událostmi zabývá jen okrajově, neboť obsah publikace je především zaměřen na systém městské správy, na činnost úředníků a cechů v Horažďovicích.

Obecné informace o třicetileté válce byly především čerpány z knihy *Dějiny západních Čech od pravěku do poloviny 18. století.*, od profesora Kumpery a z díla *Dějiny země Koruny české I.*, od kolektivu autorů Petr Čornej, Ivana Čornejová, Ivan Rada a Vratislav Vaníček.

Část práce také vychází z edičních pramenů *Prameny k dějinám třicetileté války Regesta fondu militare*, od Dr. Václava Lívy, neboť tato osmidílná sbírka je nedocenitelnou pomůckou při psaní jakékoliv práce zabývající se právě třicetiletou válkou. A také z *Berní ruly 27*, od Dr. Antonína Haase, jako zdroje ke zjištění ekonomických a sociálních poměrů obyvatelstva ve sledovaném období.

K vytvoření uceleného pohledu na Horažďovice v tomto období bylo také čerpáno z pramenů archivních ve Státním oblastním archívu Klatovy. Bádání bylo především zaměřeno na Knihy smluv, Protokoly radních či dopisy s cílem zjistit nové poznatky nebo ověřit faktografii z již vydané literatury.

1 ÚVOD DO HISTORIE HORAŽĎOVIC A JEJICH OKOLÍ

1.1 PRVNÍ ZMÍNKY O OSÍDLENÍ HORAŽĎOVICKA

Za první důkaz osídlení Horažďovicka, lze považovat nálezy předmětů z doby bronzové, které byly objeveny roku 1902 nedaleko Malého Boru.¹ Za další průlomový objev lze považovat archeologický výzkum mohylového pohřebiště z mladší doby železné, v lese zvaném Háj u vsi Babína, který proběhl v roce 1930.² Tyto mohyly byly, přisuzována keltskému obyvatelstvu. Po odchodu Keltů se v oblasti usídlili Germáni. Z tohoto období se dochovali dokonce i důkazy pro obchodní styky s Římskou říší, kdy na poli u obce Týnec byly nalezeny římské mince. Při orání pole byla nalezena stříbrná mince Antonia Pia (138-161 po Kr.) a zlatý dukát císaře Valentiána III. (432-455 po Kr.).³ Během pátého až šestého století po Kr. na území Horažďovicka přicházejí slovanské kmeny. Ty postupně rozvíjejí takzvanou hradištní kulturu, což dokazuje založení hradiště na Katovické Hoře a Prácheňské hradiště.⁴

Zvláště prácheňské hradiště a později hrad Prácheň úzce souvisí s historií města Horažďovic. Hrad Prácheň se vypínal jihozápadně od města na stejnojmenném vrchu Prácheň již v 10. století. Výhodná poloha hradu v blízkosti zemské hranice umožňovala, jednak dohled nad obchodní cestou z Bavorska do Čech, tak i nad důležitými rýžovišti zlata na Otavě. Tyto okolnosti záhy učinily ze slovanského hradiště jedno z center hradské soustavy.⁵ Již během vlády prvních Přemyslovců byl prácheňský hrad sídlem správce kraje. Původně dřevěné hradiště bylo přestavěno na přelomu 12. a 13. století na kamenný hrad. Další velká přestavba byla provedena v roce 1315 rodem Bavorů, kteří hrad obdrželi od panovníka Jana Lucemburského.⁶ K poslední opravě a přestavbě hradu došlo roku 1500 majitelem hradu Půtou Švihovským.⁷ Později již k dalším přestavbám nedochází, hrad ztrácí na významu a postupně se stává pustým.⁸

¹ NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic*. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 16.

² TAMTĚŽ, s. 17.

³ TAMTĚŽ, s. 18.

⁴ TAMTĚŽ, s. 20.

⁵ ŠKUDRNOVÁ, Jaroslava. *Městská správa v Horažďovicích za třicetileté války v pramenech městské provenience*, Minulosti západočeského kraje 49, Plzeň, Albis international 2014, s. 25

⁶ NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic*. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 24.

⁷ TAMTĚŽ, s. 25.

⁸ TAMTĚŽ, s. 26.

1.2 VÝVOJ MĚSTA OD JEHO POČÁTKŮ PO TŘICETILETOU VÁLKU

Počátky města Horažďovic sahají do druhé poloviny 13. století. Před založením města existovala na stejném místě ves Horažďovice v majetku rodu Bavorů ze Strakonice, kteří tuto ves roku 1251 věnovali řádu Johanitů.⁹ Strategická poloha místa a mocenské zájmy Bavorů vedly k založení města. Snahou Bavora I. ze Strakonice, nejvyššího komorníka Přemysla Otakara II., bylo vybudování reprezentativního sídla rodu. Vedle přestavby hradu Prácheň, bylo také započato s budováním města, které bylo dokončeno až roku 1307.¹⁰ O dobrém opevnění města vypovídá zbudování příkopu kolem celého vnitřního města, který bylo možné podle potřeby z řeky Otavy napustit či vypustit. Vnitřní město bylo dále obehnané mocnou hradební zdí v celkové délce 1 300 m.¹¹ Mezi touto hlavní zdí a vnitřním městem se nacházelo 8 až 14 m široké prostranství od města rovněž oddělené hradbou, tak zvaný parkán.¹² Prestiž pod vládou Bavorů dostalo město již roku 1292, kdy jej král Václav II. nechal vyjmout ze správy krajských správců a daroval městu práva měst královských. V dalších letech město začalo prudce vzkvétat, kdy tento rozmach byl hlavně podpořen díky existenci pevně zakotvené a dobře fungující městské správě. Dokladem o růstu města na počátku 14. století je funkce městského rychtáře, konšelů nebo také užívání městské pečeti. Největší objem peněz do městské pokladny byl zajištěn z čilého obchodního ruchu, neboť už od roku 1318 disponovalo město právem trhovým. Prosperita města se odrážela i v sebevědomí samotných měšťanů. Ve městě se začalo vytvářet několik rodových elit, které svou moc demonstrovali především značným pozemkovým vlastnictvím, ale také držením důležitých míst v městských úřadech.¹³

Během roku 1404 získává město nové vlastníky. Těmi se stávají členové mocného rodu pánů z Hradce. Na počátku husitských válek stáli Horažďovičtí na straně táboritů, stejně tomu však nebylo u pánů z Hradce, neboť ti byli věrni králi Zikmundovi. Jelikož se páni z Hradce velice angažovali ve státní politice, nezbýval jim čas na správu jejich panství a dá se říct, že v této době město žije takřka svým životem. Tento stav

⁹ NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic*. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 29.

¹⁰ ŠKUDRNOVÁ, Jaroslava. *Městská správa v Horažďovicích za třicetileté války v pramenech městské provenience*, Minulostí západočeského kraje 49, Plzeň, Albis international 2014, s. 26.

¹¹ NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic*. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 30.

¹² TAMTÉŽ, s. 31

¹³ ŠKUDRNOVÁ, Jaroslava. *Městská správa v Horažďovicích za třicetileté války v pramenech městské provenience*, Minulostí západočeského kraje 49, Plzeň, Albis international 2014, s. 26.

měl za následek další růst měšťanského stavu. V druhé polovině 15. století byli zadlužení páni z Hradce nuceni město prodat.

V roce 1454 získávají město Kocovští z Kocova. Nevýznamnější člen tohoto rodu, který Horažďovice vlastnil, byl Racek z Kocova. Tento muž se stal proslulým svým podnikatelským duchem, ale také nedobrymi charakterovými vlastnostmi. Za jeho panování se městu dostalo řadu privilegií, nevýznamnější bylo konání výročního Svatohavelského trhu.¹⁴ Na druhou stranu Racek z Kocova rozséval po celém kraji neklid, když rozpoutával boje s bavorskou šlechtou. Na základě čehož byly roku 1477 Horažďovice na příkaz krále Vladislava Jagellonského obléhány královskými vojsky. Přestože Racek ponechal město svému osudu, dobře opevněné město vzdorovalo téměř rok. Toto období se však radikálně projevilo na ekonomické situaci města.¹⁵ Nastalý stav měl i svá pozitiva, kdy se město dokázalo vymanit z vlastnictví pánů z Kocova.

Novým vlastníkem Horažďovic roku 1480 se stává Půta Švihovský z Rýzmburka, za jehož života prožívá město zlatou éru své historie. Ve městě je obnoven rušný trhový život, řemeslná i umělecká výroba, ale také propracovaná a funkční městská správa. Tento velmi mocný, ale i kontroverzní šlechtic si město vyhlédl pro výstavbu nového rezidenčního sídla. Pro tento účel se nebál investovat nemalé finanční prostředky. Pro město opět vyjednal u krále Vladislava Jagellonského potvrzení práv Starého Města pražského, která byla Horažďovicím již přiznána za doby Racka z Kocova. Roku 1487 se Půta Švihovský vrátil z poutě do Říma a získal pro oltář horažďovického kostela sv. Petra a sv. Pavla papežské odpustky. Na horažďovickém Předměstí v místech kostela sv. Michala nechává zbudovat nový františkánský klášter.¹⁶ Klášter měl mimo jiné sloužit jako místo posledního odpočinku Švihovských v nové rodinné hrobce. V roce 1504 Půta Švihovský umírá a klášter je dokončen až po jeho smrti. Horažďovické panství bylo v držení Švihovských až do třicetileté války. Posledním majitelem z rodu Švihovských byl Ferdinand Karel. Za účast ve stavovském povstání bylo Ferdinandu Karlovi panství zabaveno a on sám umírá v emigraci.¹⁷

¹⁴ŠKUDRNOVÁ, Jaroslava. *Městská správa v Horažďovicích za třicetileté války v pramenech městské provenience*, Minulostí západočeského kraje 49, Plzeň, Albis international 2014s, s. 27.

¹⁵NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek*, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 96.

¹⁶ŠKUDRNOVÁ, Jaroslava. *Městská správa v Horažďovicích za třicetileté války v pramenech městské provenience*, Minulostí západočeského kraje 49, Plzeň, Albis international 2014, s. 27.

¹⁷TAMTĚŽ, s. 28.

2 HORAŽDOVICE VE VÍRU TŘICETILETÉ VÁLKY

2.1 POČÁTEK VÁLKY

Roku 1616 umírá majitel horažďovického panství Děpolt (Theobald) Švihovský. Zanechal po sobě manželku Johanu Švihovskou ze Sloupa a nezletilého syna Ferdinanda Karla. Za vlády Děpolta docházelo mezi ním a obyvateli Horažďovic k nesnášenlivosti, z důvodu jeho tvrdých a omezujících nařízení, které Horažďovičtí plnili s velkou neochotou. Smrti Děpolta využili konšelé Horažďovic a odmítli vdově Johance ze Sloupu složit slib poslušnosti. Na základě jejího stížného dopisu císaři, byla obec rozkazem císaře Matyáše vyzvána k složení slibu poslušnosti a poddanosti Johance Švihovské. K vykonání slibu se muselo všech 12 konšelů dostavit do Prahy k císaři. Zde však byli zajati a uvězněni, neboť jim přitížila zpráva, kterou podal nezletilý syn Ferdinand Karel o tom, jak byl obcí přijat královský rozkaz. Doslovně uvedl: „...*kteřžto milostivé Vaší cí. Milosti poručení, když jim v zámku podáno a čteno bylo, svou neposlušnost prokázali a poručení Vaší cí. Milosti potupili a zlehčili, pryč s hlukem odešli a znamenité nevážnosti jak proti Vaší cí. Milosti, tak i proti paní máteři mé, v zármutku a nedostatku zdraví postavené, se dopustili.*“¹⁸

Těžké podmínky věznění přinutili konšely k sepsání dopisu zemským soudcům s prosbou o jejich propuštění. Nebyli však soudci vyslyšeni a tak se přímo s prosbou obrátili na císaře. A protože ani to nepomohlo, obrátili se dále na kancléře Zdeňka Popela z Lobkovic. Teprve když horažďovičtí sousedé učinili poníženou prosbu Johance Švihovské a jejímu synovi, byli konšelé na její přimluvu po zaplacení vězeňských výloh propuštění.¹⁹

V březnu roku 1618 byl svolán sjezd nekatolické šlechty, který jak je známo zaslal císaři stížnost o porušování zemských svobod, které byly zakotvené v Majestátu. Následně se dne 23. května vypravila delegace stavů v čele s Jindřichem Matyášem z Thurnu do Kanceláře místodržících na Pražském hradě. Průběh návštěvy by se dal přirovnat k improvizovanému soudu. Po přečtení rozsudku byli defenestrováni místodržící Jaroslav Bořita z Martinic a Vilém Slavata z Chlumu, dále také jejich písař

¹⁸ NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic*. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 115.

¹⁹ TAMTÉŽ, s. 115 až 116.

Fabricius. A právě touto českou událostí byl zažehnut plamen celoevropského konfliktu - třicetileté války.²⁰

Po smrti císaře Matyáše roku 1619 se k povstalcům přidala i do té doby neutrální Morava. Této situace využil Thurn k tažení na Vídeň, kde se proti Ferdinandovi II. zvedla i dolnorakouská šlechta. Tímto manévrem však Thurn oslabil stavovské síly v Čechách a otevřel tak prostor císařské armádě generála Buquoye.²¹

2.1.1 OBLÉHÁNÍ HORAŽDOVIC ROKU 1619

Dne 10. června 1619 proběhla mezi vojsky Karla Bonaventury Buquoye a Petra Arnošta z Mansfeldu bitva u Záblatí nedaleko Netolic. K nelibosti českých stavů skončila bitva drtivým vítězstvím císařských. Po vítězné bitvě si císařský generál Buquoy začal postupně podmaňovat i další města a zámky jižních Čech. Hluboká nad Vltavou byla císařským vydána i s celým nashromážděným majetkem české nekatolické šlechty z okolí. Dále byl dobyt Rožmberk, Týn nad Vltavou, Nové Hrady, Veselí a Vitorazko.²²

Řádění císařský vojsk se nevyhnulo ani Horažďovicím. Dne 22. června 1619 dorazilo k Horažďovicím vojsko generála Buquoye a sevřelo město ze všech stran. Druhého dne došlo k drancování a zapálení města. Městský písař Daniel Azaš ve svém písemném svědectví uvádí: „...*celé město vnitř i zevnitř hořelo, hodiny, zvony se slily, díl kostela shořel, obě brány, branka, most, přes nějž se do města jezdilo, mlejn obecní pivovar, sladovna, vše obecný, dva špitály, radní dům se všemi věcmi, které v něm byly, všechny knihy městské, registra aj.*“²³

Krutému zacházení ze strany císařských se nevyhnuli ani obyvatelé Horažďovic. Kdo mohl, ten utekl. Kdo byl však chycen, toho bili, sekali i vraždili. Některým ruce svazovali, ke koním přivazovali a smýkali. Při drancování nebrali na nikoho ohled, vše co našli, pobrali. Vydrancován byl též kostel, odkud bylo pobráno 8 ornátů, 2 kalichy, velká stříbrná monstrance, velká stříbrná pozlacená škatulka a také jedná stříbrná pro uchovávání svátosti. Drancování trvalo do té doby, než se oheň ve městě rozmohl natolik, že i sami žoldnéři museli narychlo město opustit. Poté se vojsko usadilo na

²⁰ ČORNEJ, Petr. ČORNEJOVÁ, Ivana. RADA, Ivan. VANÍČEK, Vratislav *Dějiny země Koruny České I.* Praha: Paseka, 1992, s. 230 až 231.

²¹ TAMTÉŽ, s. 232.

²² BALCÁREK, Pavel. *Ve viru třicetileté války*, České Budějovice: Veduta 2011, s. 206.

²³ SOKA Klatovy, AM Horažďovice, i.č. K171, Kniha smluv 1622 - 1647 .

louce u Černého mlýna a se smíchem pozorovalo způsobenou zkázu. Od města vojsko odtáhlo o půlnoci poté, co se přihnala bouře s deštěm.²⁴

Útrapy obyvatel Horažďovic tímto však neskončily. Dne 9. července roku 1619 se vojsko do města vrátilo a vydrancovalo chalupy na Zářečí za městskými hradbami, které předešlým požárem nebyly zasaženy. Zde byl také sepsán výhrůžný list Sušici, ve kterém je městu vyhrožováno, že pokud setrvá ve stavovském odboji, bude se Sušicí naloženo jako s Horažďovicemi.²⁵

Přestože škody po požáru a drancování byly značné, snažili se obyvatelé město co nejrychleji vybudovat a začali rozesílat prosby o poskytnutí pomoci do sousedství. Dne 3. července 1619 Matyáš Křížan prosí Kašperské Hory o šindel na střechu.²⁶

Prosby nerozesílali jen obyvatelé města, ale městskou radou byla také organizována poselstva. A tak 3. prosince roku 1619 byly založeny dva rejstříky, do kterých byly příspěvky, vybrané dvoučlennými komisemi, zapisovány. První prosebná komise byla zastoupena Tomášem Kohoutkem a Davidem Kopřivou. Tato komise postupně navštívila města jihovýchodních Čech a Moravy. Do Horažďovic se vrátili začátkem února a po sražení útrat, jejich příspěvky činily 114 kop 51 grošů. Druhé poselstvo ve složení nožír Viktorin Janda a Ondřej Vrabec se stejného dne vydalo žádat o příspěvky do měst severozápadních a středních Čech včetně Prahy. Druhé poselstvo se do města vrátilo na konci ledna roku 1620, kdy po odečtení nákladů získalo pro město 150 kop a 3 groše.²⁷

Pro velký úspěch předešlých misí, bylo 25. května 1620 vysláno další prosebné poselstvo ve složení Josef Rodt a David Kopřiva. Tentokrát se vydalo do sousedního Bavorska, kde navštívilo města Cham, Waldmüchen, Naumburg, Amberg, Norimberk aj. Po návratu do Čech navštívili Rokycany, Zvíkovec, Kadaň, Chomutov. Poté zamířili do Slezska a dále do Náchoda a Dvora Králové. V polovině srpna se vrátili do Horažďovic. Tato mise nebyla tak úspěšná jako ty předešlé, ale přesto byla vybrána částka ve výši 66 kop a 3 groše.²⁸

²⁴ NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic*. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 117.

²⁵ SOkA Klatovy, AM Horažďovice, i.č. 678, kat. č. 333.

²⁶ SÝKOROVÁ Lenka, Třicetiletá válka v Horažďovicích. Od požáru k plenění, in: Marie Wasková (ed.), *Sborník k počtě Evy a Karla Waskových, západočeských archivářů*. Plzeň 2011, s. 116.

²⁷ TAMTÉŽ, s. 116 až 117.

²⁸ TAMTÉŽ, s. 117.

2.2 DVACÁTÁ LÉTA

Po bitvě na Bílé Hoře 8. listopadu 1620 se začal stavovský odboj pozvolna rozpadat. Část předních představitelů odboje uprchla ze země ihned s Fridrichem Falckým, jiní žádali o milost. Morava, Lužice a také Slezsko kapitulovaly. Intenzivnější odpor kladly pouze posádky generála Mansfelda v jižních a západních Čechách. Další protiakce připravoval v první polovině roku 1621 slezský kníže Jan Jiří Krnovský ve spolupráci se sedmihradským vévodou Gáborem Bethlenem. Toto tažení však skončilo neúspěchem a roku 1622 podepsal v Mikulově Gábor Bethlen s císařem příměří. V květnu roku 1622 se na hradě Zvíkově vzdala i poslední Mansfeldova posádka. Válka se postupně z Čech a Moravy přenesla na území Říše.²⁹

Pro Horažďovice dvacátá léta znamenala především změnu v majiteli panství a další útrapy spojené s kvartýrováním vojsk. Jak již bylo zmíněno, na počátku dvacátých let byl posledním majitelem horažďovického panství Ferdinand Karel z rodu Švihovských. Ferdinand Karel byl aktivním účastníkem stavovského odboje, kdy dokonce zastával funkci komorníka Fridricha Falckého.³⁰ Po bitvě na Bílé Hoře se rozhodl pro odchod do emigrace. Přestože si vyžádal od Karla z Lichtenštejna průvodní list na cestu k saskému kurfiřtovi, odcestoval za Fridrichem Falckým. Roku 1622, kdy doprovázel Fridricha Falckého ze Sedanu, onemocněl a ve věku 22 let umírá v Amiensu.³¹

Za účast na stavovském odboji byl Ferdinand Karel Švihovský dne 14. července 1622 odsouzen ke ztrátě hrdla, cti a všeho majetku. Dne 16. září téhož roku mu byl rozsudek zmírněn na pouhou konfiskaci majetku. Ke konfiskaci horažďovického panství již však došlo dne 23. června 1622, kdy Karel z Lichtenštejna vydal rozhodnutí o prodeji panství. Do horažďovického panství v této době náleželo město Horažďovice s vesnicemi Týnec, Břežany, Staříkov, Smrkovec, Hliněný Újezd, Velký Újezd, Velké a Malé Hydčice, Malý Bor, Týřovice a Velešice. Novým majitelem se stal Adam starší ze Šternberka, nejvyšší purkrabí pražský, který celé panství koupil za odhadní sumu 74 518 kop míšenských.³²

²⁹ ČORNEJ, Petr. ČORNEJOVÁ, Ivana. RADA, Ivan. VANÍČEK, Vratislav *Dějiny zemí Koruny České I.* Praha: Paseka, 1992, s. 258

³⁰ ŠKUDRNOVÁ, Jaroslava. *Městská správa v Horažďovicích za třicetileté války v pramenech městské proveniencce*, *Minulosti západočeského kraje* 49, Plzeň, Albis international 2014, s. 28.

³¹ SÝKOROVÁ Lenka, *Třicetiletá válka v Horažďovicích. Od požáru k plenění*, in: Marie Wasková (ed.), *Sborník k počtě Evy a Karla Waskových, západočeských archivářů*. Plzeň 2011, s. 117.

³² TAMTEŽ, s. 117až 118.

Před konfiskací a prodejem horažďovického panství, se na jaře 1622 ve městě usadila komanie generála Baltazara Maradase, pod velením rytmistra Popowitze. Vzhledem k tomu, že komanie zde ložirovala přes 29 neděl, zaslal Karel z Lichtenštejna 10. října 1622 Maradasovi žádost o přeložení komanie na jiné místo. Žádost odůvodňuje tím, že Horažďovice byly postoupeny panu Adamovi ze Šternberka a také tím, že město od počátku českého povstání bylo postiženo mnohonásobným kvartýrováním vojsk, pleněním a dále požárem, přičemž muselo odvádět těžké kontribuce, udržovat zmíněnou kompanii kvartýry, viktuáliemi, obrokem a penězi.³³

Samotné udržování vojska se netýkalo pouze obyvatel města, ale doléhalo také na majitele panství. Je známo, že na přelomu let 1623 až 1624 se na horažďovickém panství usadila komanie rytmistra Dětricha z Puttenbergu. Rytmistr Dětrich se ubytoval u Marie Maxmiliány, vdovy po Adamu ze Šternberka, přímo na horažďovickém zámku.³⁴

Pro obyvatele Horažďovic a majitele panství znamenala dvacátá léta především vynaložení velkého úsilí na opravu a vybudování města, poničeného velkým požárem a rabováním roku 1619. V roce 1626 dochází také k opravě kostela, kdy na nově pokryté věži byl usazen nový orloj. Roku 1629 byly kostel i věž opatřeny novou krytinou a zároveň došlo k zakoupení pěti nových zvonů, přičemž největší z nich Michal byl o hmotnosti 28 centů staré váhy. Na předměstí v místě zbořeniště vrchnostenského šenku zvaného „Na svěcené“, byl v roce 1622 vystavěn nový šenk, tak zvaná „Nová hospoda“. Došlo také k znovuvybudování kláštera, kdy se zde v roce 1621 opět usazují Minorité.³⁵

V květnu roku 1627 zasáhla město další rána a to v podobě dalšího požáru. Tentokrát bylo zasaženo především předměstí. V úterý po Sv. Trojici byla svolána obec, aby se usnesla o poskytnutí pomoci vyhořelým v podobě poskytnutí dřeva z obecních lesů k vybudování nových příbytků.³⁶

³³ LÍVA, Václav (ed.) *Prameny k dějinám třicetileté války*. Praha. Naše vojsko, 1951 Regesta fondu militare, sv. 3, s 365.

³⁴ TAMTÉŽ, s 550.

³⁵ NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic*. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 124 až 125.

³⁶ SOkA Klatovy, AM Horažďovice, Protokol radní 1626 – 1628, i.č. 57, fol. 34

2.3 TŘICÁTÁ LÉTA

V létě roku 1630 vtrhla švédská armáda krále Gustava II. Adolfa do Pomořan. Na stranu mocné švédské armády se brzy přidalo Braniborsko a Sasko. V září 1631 v bitvě u Breitenfeldu Švédové zvítězili nad císařskými a saská vojska v listopadu téhož roku pronikla do Čech a obsadila Prahu. Spolu s vítěznými Sasy se do vlasti vrátila také početná část českých emigrantů. V září 1634 byla švédská vojska v bitvě u Nördlingen poražena generálem Tillym. Ani tato prohraná bitva nesnížila úsilí Švédů o obnovení účinného protihabsburského spolku. Na počátku roku 1639 vtrhla švédská armáda pod vedením generála Banéra do Čech. Příchod protestantských vojsk však v Čechách nevyvolal kladný ohlas, neboť řádění soldatesky přehlušilo staré vzpomínky na možnost obnovení nekatolické vlády v zemi. Větší odezvy našlo švédské vojsko pouze na Moravě a ve Slezsku.³⁷

Ačkoliv bitevní pole byla na míle od Horažďovic vzdálená, následky války obyvatelstvo Horažďovic i nadále pociťovalo. Situace na přelomu dvacátých a třicátých let byla sice v jihozápadních Čechách relativně klidnější, ale vzhledem k tomu, že švédské oddíly operovaly v Bavorsku, staly se jihozápadní Čechy oblastí s koncentrací císařských vojsk. Tato situace v následujícím období znamenala pro Horažďovice, podobně jako pro jiná města, neustálé nedobrovolné vydržování vojenských posádek.³⁸

Dle zachovaného soupisu nákladů vynaložených na pobyty vojenských posádek, pobývalo nepřetržitě císařské vojsko ve městě od 6. ledna 1632 do 21. září 1635. Jako první se 6. ledna 1632 ve městě usadil regiment Piccolomini v celkovém počtu pěti kompanií. Své kvartýrování regiment ukončil 23. února téhož roku, přičemž město zatížil částkou 3 000 zlatých. Od prosince roku 1632 do ledna 1633 pobýval ve městě regiment Trčky z Lípy. Na tento zimní kvartýr se již Horažďovice skládaly společně s okolními obcemi a to i s obcemi mimo horažďovické panství.³⁹

Sotvaže regiment Trčky z Lípy z města odešel, usadil se v Horažďovicích dne 6. ledna 1633 regiment nejvyššího Ulfelda a to do 10. července téhož roku. Jednalo se o dvě kompanie v síle asi 150 osob. Dle soupisu nákladů tento pobyt město zatížil částkou 5 957 zlatých 45 krejcarů hotových peněz. Dále bylo město nuceno, regimentu odevzdat 1 320 strychů ovsa, 314 strychů žita a 111 strychů pšenice. Vzhledem k tomu, že

³⁷ ČORNEJ, Petr. ČORNEJOVÁ, Ivana. RADA, Ivan. VANÍČEK, Vratislav *Dějiny země Koruny České I.* Praha: Paseka, 1992, s. 262 až 263

³⁸ SÝKOROVÁ Lenka, *Třicetiletá válka v Horažďovicích. Od požáru k plenění*, in: Marie Wasková (ed.), *Sborník k počtě Evy a Karla Waskových, západočeských archivářů.* Plzeň 2011, s. 119.

³⁹ SOKA Klatovy, AM Horažďovice, i.č. 687, kat. č. 1342 - 1345.

z tohoto regimentu v průběhu roku 1633 pobývaly ve městě ještě další části, vzrostly náklady na pobyt ulfeldovského regimentu na částku 6 792 zlatých.⁴⁰

Další vysoké naturální odvody si vyžádal pobyt Valdštejnova jezdeckta, které se ve městě usadilo 15. prosince 1633. Během tohoto pobytu, který byl ukončen 8. února roku 1634, bylo město nuceno v naturáliích poskytnout vojsku 6 048 liber masa, 9 072 liber chleba, 6 048 pint piva, 42 336 liber ovsa a 2 592 otepí slámy.⁴¹

V období mezi 20. až 26. únorem roku 1634 zažilo město rabování pěšího pluku nejvyššího Gulia Diodatiho, přičemž došlo k vyčíslení škod až do výše 7 000 zlatých. Další pobyty pěších vojsk či jezdeckta už nedosahovaly takových nákladů. Pobyt 21. září roku 1635, kdy kompanie ležela na předměstí jednu noc, byl v rejstříku vyčíslen na 70 zlatých.⁴²

Obrovská zátěž, kterou kvartýry pro město znamenaly, donutila horažďovickou vrchnost k podání žádosti o vydání ochranných listů. Dne 8. března 1634 vydal tento list, na přímluvu Marie Maxmiliány ze Šternberka, maršál von Huys. O rok později 1. března 1635 vydal panovník ochranný list pro město jejímu synovi Františku Matyášovi ze Šternberka.⁴³

2.4 ČTYŘICÁTÁ LÉTA

Začátkem čtyřicátých let vstupuje třicetiletá válka do své poslední fáze. Období let 1635 až 1648 je nazýváno jako švédsko – francouzská válka. Západní Čechy v tomto období trpí průtahy vojsk a pleněním. V únoru 1640 proniklo švédské vojsko o síle 1 600 mužů přes Všerubský průsmyk do Čech. Jejich cílem byla Sušice, neboť sloužila jako hlavní zásobovací sklad pro císařskou armádu na jihozápadě. V Sušici se švédské vojsko zdrželo asi do poloviny března téhož roku.⁴⁴

V roce 1640 jsou Horažďovice, stejně jako Sušice, opět sužovány pobytem vojska. Tentokrát se jednalo o regiment rakouského vévody Leopolda Viléma v počtu 118 osob. Na financování vojska se nepodílely jen Horažďovice, ale také okolní panství Lažany, Střela, Pačejov aj. Kontribuce dosáhla celkových nákladů 226 zlatých, přičemž

⁴⁰ SÝKOROVÁ Lenka, Třicetiletá válka v Horažďovicích. Od požáru k plenění, in: Marie Wasková (ed.), *Sborník k poctě Evy a Karla Waskových, západočeských archivářů*. Plzeň 2011., s. 119 až 120.

⁴¹ TAMTÉŽ, s. 120.

⁴² TAMTÉŽ, s. 120.

⁴³ TAMTÉŽ, s. 120.

⁴⁴ SÝKOROVÁ Lenka, Třicetiletá válka v Horažďovicích. Od požáru k plenění, in: Marie Wasková (ed.), *Sborník k poctě Evy a Karla Waskových, západočeských archivářů*. Plzeň 2011., s. 120.

město Horažďovice zaplatilo 30 zlatých a panství 80. Spotřeba vojska v naturáliích byla vyčíslena na 400 zlatých.⁴⁵

Pobyt regimentu, ale také vzniklé škody na majetku v okolí města, pravděpodobně přiměli Horažďovice k sepsání žádosti krajským hejtmanům o snížení berně oproti roku 1637 z 50 osedlých na 32, neboť tři grunty vyhořely a z patnácti hospodáři utekli.⁴⁶

Na začátku roku 1641 se Švédové v západočeském regionu znovu objevili. V únoru 1641 obsadili Domažlice a poté Klatovy, které vyrabovali. V Klatovech si generál Banner zřídil hlavní stan.⁴⁷ Zprávu o obsazení Klatov švédským vojskem předal Horažďovicím císařský jezdec, uprchlý ze zajetí a dále také informaci, že Pful táhne na České Budějovice s několika tisíci jezdci.⁴⁸ Toto tažení záhy pocítily také Horažďovice, když 12. února 1641 v ranních hodinách dorazilo do města od Nalžov 1 000 jezdců. Ve městě bylo zanecháno 20 jezdců s koňmi a po zaplacení 10 tolarů veliteli odjeli ostatní ke Strakonícím. K večeru kolem 19. hodiny dorazilo asi 40 kompanií jezdeckva a 400 mušketýrů. Generálmajor Pful se ubytoval přímo v horažďovickém zámku, jezdeckvo se utábořilo na předměstí a pěchota zůstala v klášteře. Během pobytu vojsko obyvatele vyšacovalo a město vydrancovalo. Ráno 23. února téhož roku při odjezdu vojsko město zapálilo. Požáru podlehl 27 domů za velkou bránou a 7 stodol s obilím.⁴⁹

Za nedlouho dne 22. března 1641 se do Horažďovic dostavili švédští zástupci a požadovali vysoké výpalné. Městská obec zastoupena konšelem Zachariášem Hladíkem placení výpalného odmítla.⁵⁰ Další výpalné bylo 18. dubna téhož roku po městu vyžadováno Piccolominim vojskem císařské armády a to ve výši 1 250 zlatých.⁵¹

V listopadu roku 1642 na příkaz Leopolda Viléma byly k zimnímu kvartýru v Horažďovicích opět určeny dvě kompanie.⁵² Dle podrobného městského rejstříku, který

⁴⁵ SÝKOROVÁ Lenka, Třicetiletá válka v Horažďovicích. Od požáru k plenění, in: Marie Wasková (ed.), *Sborník k počtě Evy a Karla Waskových, západočeských archivářů*. Plzeň 2011, s. 120.

⁴⁶ TAMTĚŽ, s. 120.

⁴⁷ KUMPERA, Jan. *Dějiny západních Čech*. Díl 1. *Od pravěku do poloviny 18. Století*. Plzeň: Ševčík 2004, s. 260

⁴⁸ LÍVA, Václav (ed.) *Prameny k dějinám třicetileté války*. Praha. Naše vojsko, 1951 Regesta fondu militare, sv. 6, s 155.

⁴⁹ NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic*. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 133 až 134.

⁵⁰ SOkA Klatovy, AM Horažďovice, Protokol radní 1634 – 1642, i.č. 59, fol. 223

⁵¹ SOkA Klatovy, AM Horažďovice, Protokol radní 1634 – 1642, i.č. 59, fol. 224

⁵² LÍVA, Václav (ed.) *Prameny k dějinám třicetileté války*. Praha. Naše vojsko, 1951 Regesta fondu militare, sv. 6, s 414.

uvádí jednotlivé obyvatele s odvedenými sumami či naturáliemi, byl tento pobyt vyčíslen na částku 6 812 zlatých 47 krejcarů.⁵³

Ani v následujícím roce 1643 nebylo obyvatelstvo Horažďovic vojenských kvartýrů ušetřeno. Již 6. března se ve městě usadil regiment Melchiora Hatzfelda. Pobyt byl ukončen 18. dubna téhož roku a náklady byly vyčísleny sumou 836 zlatých 50 krejcarů.⁵⁴ Obrovská zátěž na vydržování vojsk a úbytek obyvatel, byly pravděpodobně důvodem, že si město během roku 1643 zažádalo o snížení kontribuce s tím, že 12 gruntů je již pustých.⁵⁵

Další dvě kompanie pod velením rytmistů Johanna Moritze a Hanse Sperka do Horažďovic postupně přibyly od 20. ledna do 1. května roku 1644. Množství spotřebovaného proviantu si nechalo město potvrdit velícími rytmisty.⁵⁶

V lednu roku 1645 švédská vojska pod velením generálů Lennarta Torstenssona a Carla Gustava Wrangela vtrhla opět do Čech. Vojska generála Wrangela obsadila Chomutov, Žatec, Most a Slaný. Torstensson přes Kadaň a Žlutice přitáhl 24. února 1645 do Klatov, kdy cestou vypálil Švihov. Město nebylo vydrancováno, ale Švédové požadovali od klatovských měšťanů 10 000 zlatých a dále se spokojili s proviantem, připraveným pro císařské vojáky. Reakcí na švédský postup bylo stažení vojska polního maršála Hatzfelda ze svého ležení na Plzeňsku k Zelené Hoře. Zde se spojil s vojskem podplukovníka Götze a odtáhl s ním k Horažďovicím, kde chtěli zabránit Švédům proniknout do Rakous.⁵⁷

V sobotu 25. února přitáhla švédská armáda k Horažďovicím a rozložila se na Vápeném vrchu. Druhý den se přesunula k hoštickým lesům, kdy pod Hrádkem došlo mezi ní a císařskými k přestřelce.⁵⁸ Zde u Horažďovic, kde Hatzfeld svým manévrováním Švédy na řece Otavě zadržel, chtěl Torstensson svést bitvu. To však Hatzfeld nepřijal. Po odchodu od Horažďovic se švédská armáda následujícího dne pokusila dobýt Písek. Po překonání zamrzlé Vltavy u Orlíku zamířila na Moravu. Aby

⁵³ SOkA Klatovy, AM Horažďovice, i.č. 687, kat. č. 1349

⁵⁴ SOkA Klatovy, AM Horažďovice, i.č. 687, kat. č. 1350

⁵⁵ SOkA Klatovy, AM Horažďovice, i.č. 687, kat. č. 1352

⁵⁶ SOkA Klatovy, AM Horažďovice, i.č. 687, kat. č. 1354

⁵⁷ KUMPERA, Jan. *Dějiny západních Čech*. Díl 1. *Od pravěku do poloviny 18. Století*. Plzeň: Ševčík 2004, s. 261

⁵⁸ NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic*. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 134.

nedošlo k ohrožení Vídně, rozhodl se Hatzfeld Švédům postavit u Jankova a riskovat bitvu.⁵⁹ V bitvě z 6. března 1645 utrpěla císařská vojska drtivou porážku.

Válečné útrapy pro Horažďovice však tímto neskončily. Již 20. ledna 1646, dle dochované zprávy, pobývala ve městě, ale také v Sušici a Blatné, císařská armáda na zimním kvartýru. Ještě v létě téhož roku se v Horažďovicích usadilo jezdecko generála Raimunda Montecuccolih. Tento pobyt je opět zanesen v rejstříku se zaznamenanými příspěvky podle městských a předměstských čtvrtí, přičemž náklady byly vyčísleny v částce 298 zlatých. Tyto náklady si nechali Horažďovičtí stvrdit od majitelů sousedních panství Petra Boubínského z Újezda a Viléma Pernkla ze Šenrojt. Toto svědectví bylo také potvrzeno krajskými hejtmany.⁶⁰

S žádostí o úhradou výše uvedených nákladů za pobyt vojska generála Montecuccolih se Horažďovičtí obrátili na svou vrchnost Františka Matyáše ze Šternberka a žádali ho, aby se za město přimluvil u krajských hejtmánů. Téhož roku byla také zaslána prosba o odpuštění várečného poplatku a dále prosba, aby proviant pro vojsko by bylo možno vozit blíže než do Tábora. V lednu roku 1647 byla do Prahy k Františku Matyáši Šternberkovi vyslána městská deputace ve složení Jiří Malívský, primátor, Jan Herites a Václav Kozelský s žádostí o potvrzení městských privilegií. Této žádosti bylo vrchností vyhověno a v lednu téhož roku privilegia stvrzena.⁶¹ Z privilegií bylo zejména potvrzeno, že občané města mají svobodu kšaftovní, prodeje, darování, zápisů, svobodu živností a obchodu i správy svého majetku. V případě úmrtí bez kšaftu a příbuzných připadl majetek vrchnosti.⁶²

Dále bylo obnoveno právo měšťanům vaření piva i jeho prodeje ve městě. Také byl povolen prodej vín, ale jen na předměstí, neboť zde byly hospody vrchnosti. Za tržné 14 kop byly povoleny dosavadní výroční trhy Svatohavelský a Svatopetrský, přičemž se Šternberk zavázal jednat o povolení ještě třetího výročního trhu. Potvrzené výsady byly opakováním privilegií dřívějších, a přestože u nich byla některá omezení, jako prodej piva a vína ve stanovené jakosti, měli Horažďovičtí určitou právní jistotu. Obnovení privilegií bylo vydáno na pergamentu se čtyřmi honosnými pečeti a obec přišlo na 1 000 zlatých.⁶³

⁵⁹ SÝKOROVÁ Lenka, Třicetiletá válka v Horažďovicích. Od požáru k plenění, in: Marie Wasková (ed.), *Sborník k počtě Evy a Karla Waskových, západočeských archivářů*. Plzeň 2011, s. 122.

⁶⁰ TAMTÉŽ, s. 122 až 123.

⁶¹ TAMTÉŽ, s. 123.

⁶² NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic*. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 135.

⁶³ TAMTÉŽ, s. 135 až 136.

V březnu roku 1647 se v Horažďovicích usadila na jednu noc další posádka. Tentokrát náklady na její vydržování z větší části neslo panství než město. Město na základě žádosti zámeckého hejtmána poskytlo jako kompenzaci sud piva a dva kusy skopového s tím, aby zámecký hejtman obec již podobnými požadavky neobesílal, neboť ještě nebyly uhrazeny předešlé škody, které město od soldatesky utrpělo.⁶⁴

V červenci roku 1647 navštívil město Horažďovice sám císař Ferdinand III., který byl na cestě po Čechách, aby dohlédl na správné řízení svých vojsk. Při cestě z Českých Budějovic do Chebu se císař s vojskem ubytoval v Horažďovicích. Během svého pobytu, přesněji 8. července vydal císař list adresovaný místodržícím.⁶⁵ Císař se ve městě zdržoval od 7. července přibližně čtyři týdny. V té době zastával od 5. července roku 1647 funkci purkmistra Jiří Malívský. Jako ostatní pobyt vojsk, tak i tento přinášel obyvatelům města těžkosti, což dokládá zápis purkmistra Jiřího Malívského v radním protokolu: „*Tu po ty vsecky čtyři neděle od příjezdu šťastného 7 huius JMC až sem na Horažďovice velikou práci p. purkmistr s soldaty snášení musil.*“⁶⁶

Pro město byla pokračující válečná léta devastující. Nejlépe je to patrné na odmítavém postoji na výzvu od vrchnosti, aby se město podílelo společně s panstvím stejným dílem na stanovených dávkách. Měšťané ve své dopise vrchnosti vysvětlovali, že jejich odvody jsou mnohem větší než panských poddaných a také, že během zimních kvartýrů se panští poddaní s celými rodinami uchylují do města, kde je jim poskytována pomoc. Z těchto důvodů žádali Horažďovičtí vrchnost, aby od svých úmyslů upustila. Žádosti František Matyáš ze Šternberka nevyhověl a na svém rozhodnutí trval.⁶⁷

Dne 10. dubna 1648 přitáhl do Horažďovic regiment Kaplíře a Haranta v počtu 221 osob a 123 koní. Kvartýrování bylo ukončeno 21. dubna téhož roku, kdy náklady na pobyt regimentu činily 1184 bochníků chleba, 1184 pint piva, 795 liber masa a 45 strychů ovsa.⁶⁸

⁶⁴ SÝKOROVÁ Lenka, Třicetiletá válka v Horažďovicích. Od požáru k plenění, in: Marie Wasková (ed.), *Sborník k počtě Evy a Karla Waskových, západočeských archivářů*. Plzeň 2011, s. 123.

⁶⁵ LÍVA, Václav (ed.) *Prameny k dějinám třicetileté války*. Praha. Naše vojsko, 1951 Regesta fondu militare, sv. 8, s. 207.

⁶⁶ SÝKOROVÁ Lenka, Třicetiletá válka v Horažďovicích. Od požáru k plenění, in: Marie Wasková (ed.), *Sborník k počtě Evy a Karla Waskových, západočeských archivářů*. Plzeň 2011, s. 123.

⁶⁷ TAMTÉŽ, s. 123 až 124.

⁶⁸ TAMTÉŽ, s. 124.

V létě roku 1648 vtrhl do Čech švédský generál Königsmarck, který přes Cheb táhl na Prahu. Pro západní Čechy toto tažení opět znamenalo plenění a nájezdy obou válčících stran.⁶⁹

Řádění švédských vojsk se nevyhnuly ani Horažďovice. Dne 26. září 1648 přitáhlo k městu švédské vojsko pod velením rytmistra Håltmachera. Švédové pod pohrůzkou zapálení města žádali odvedení kontribuce do Horšovského Týna. Vzhledem k tomu, že 12. října švédská armáda vtrhla do města a vyplenila jej, lze se domnívat, že Horažďovičtí kontribuce neodvedli. Za vpád vojska do města byli městskou radou potrestáni Jan Kupec a Jan Stříbrný, neboť nedbali svých povinností na stráži.⁷⁰

Zubožená a vyčerpaná Evropa se mezitím rozhodla k mírovým jednáním. Jednání započala už v roce 1644 ve vestfálských městech Münsteru a Osnabrücku. Zde 24. října 1648 zúčastněné strany podepsaly konečné mírové smlouvy. Vestfálský mír představoval významný mezník v evropských dějinách. V Evropě došlo ke změně dominantního postavení, kdy Svatá říše římská národa německého a Španělsko o své dominantní postavení přišly a do čela nastoupily Francie a Švédsko s územními zisky. Pro rakouské Habsburky znamenal vestfálský mír upevnění moci ve svém středoevropském soustátí.⁷¹

Uzavření vestfálského míru a ukončení války znamenalo také úlevu pro obyvatele horažďovického panství. O zbídačení tohoto panství na konci třicetileté války svědčí list komisařů, pověřených krajskými hejtmany, Petra Boubínského z Újezda a Viléma Pernkla ze Šenrojtů ke zjištění stavu osedlých schopných platit kontribuce. Ve zprávě komisaři uvádí, že město je zpustošeno od švédského vpádu 12. října 1648, přičemž na vesnicích je situace ještě horší, kdy se mnozí obyvatelé živí žebrotou.⁷² Dle berní ruly byli schopní platit kontribuci ve vesnicích dva a ve městě jedenáct osedlých. V porovnání s rokem 1615, kdy se berně přiznávala ze 181 osedlých, je zřejmé, jak těžkou ránu válka pro tento kraj znamenala.⁷³

⁶⁹ KUMPERA, Jan. *Dějiny západních Čech*. Díl 1. *Od pravěku do poloviny 18. Století*. Plzeň: Ševčík 2004, s. 262

⁷⁰ SÝKOROVÁ Lenka, Třicetiletá válka v Horažďovicích. Od požáru k plenění, in: Marie Wasková (ed.), *Sborník k počtě Evy a Karla Waskových, západočeských archivářů*. Plzeň 2011, s. 124.

⁷¹ ČORNEJ, Petr. ČORNEJOVÁ, Ivana. RADA, Ivan. VANÍČEK, Vratislav *Dějiny země Koruny České I*. Praha: Paseka, 1992, s. 264 až 265

⁷² NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic*. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 135.

⁷³ HAAS, Antonín (ed.). *Berní rula 27: Kraj prácheňský*. Díl 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1954, s. 228

3 HOSPODÁŘSTVÍ

Hospodářský rozvoj Prácheňska před Bílou Horou především spočíval v čilém obchodu se sousedními zeměmi, Rakouskem a Bavorskem. Blízkost zemských hranic poskytovala mnoho příležitostí k obchodům nejrůznějšího druhu. Na prvním místě to však byl obchod se solí, která byla přivážena z horních Rakous a z Bavor. Z Čech se především vyváželo obilí, které bylo vykupováno v jihočeských městech od obyvatel okolních vesnic. Hlavním zdrojem obživy u městského obyvatelstva byl především obchod a řemeslná výroba. Výnosným zdrojem měšťanského blahobytu bylo právo vářky a právo výčepu piva. Příznivý obchodní ruch měl vliv také na hospodaření na vesnicích. V níže položených částech kraje byla půda poměrně úrodná a rodila dostatek žita i pšenice. Některým sedlákům poskytovala plné zabezpečení svých životních podmínek, že si již nemuseli přivydělávat jiným zaměstnáním. Dle berní ruly byla horažďovická popluží na úrodném místě s vysokými výnosy. V rovinách byly selské grunty největší. Typickým gruntem pro Horažďovicko byl grunt do výměry 30 strychů. Za vesnickými staveními se většinou rozkládaly větší i menší štěpnice s ovocnými stromy. Z nich měly zastoupení jabloně, hrušky, slívy a višně. Někteří hospodáři na Vodňansku měli také chmelnice. Počátek a průběh třicetileté války tento hospodářský systém však zcela rozvrátil. Vnější znakem hospodářského úpadku byl chátrající vzhled jihočeských měst a městeček. Vzhled honosných renesančních fasád měšťanských domů byl vystřídán obrazem opuštěných, pustých rozpadajících se obydlí. V Horažďovicích spatřili revisitační komisaři „*domy sešlý a hrubě spustlý*“. Postupující hospodářský úpadek postihoval nejdříve ty sociálně nejslabší, kteří neměli často nic, než své řemeslo a střechu nad hlavou. Po zániku svého řemesla většinou přišli na mizinu, kdy svůj domek prodali nebo opustili. Většinou šli do podruží nebo vstoupili do panských služeb. Na vesnicích byla situace ještě horší než ve městě. Největší a nejzávažnější škody byly způsobeny častými vojenskými „*durchcuky, logirunky, foršpany*“. Nejvíce tomu bylo u míst v otevřeném kraji a ležících na silnicích, jako byla města a panství Horažďovice, Libějovice, Střela a Vodňany. To vše a časté požáry měly za následek, velký úbytek obyvatel, zpusťlá stavení a opuštěné grunty.⁷⁴

⁷⁴ HAAS, Antonín (ed.). *Berní rula 27: Kraj prácheňský*. Díl 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1954, s. 18 až 33

3.1 EKONOMIE MĚSTA

Zdrojem finančních příjmů a výdajů bylo hospodářství. Hospodářství se především týkalo počtů obecních, kontribucí, obecního dvora a polí, register solních, obecních mlýnů, rybníků, stráží a hlídek, bezpečnosti proti ohni a vodě, vyřizování žádostí, zapisování smluv a dluhů, obecního pivovaru, špitálu a také všeho trestního řízení.⁷⁵ Na začátku třicetileté války si Horažďovice po stránce ekonomické vedly velice dobře. I přes velkou katastrofu roku 1619, kdy došlo k vydrancování a vypálení města císařskými vojsky, nebylo na tom město nejhůře. Velké ekonomické ztráty postihly město později. V roce 1631, v polovině třicetileté války, byly základním příjmem horažďovického hospodářství kontribuční poplatky. Kontribuční poplatky byly rozděleny na devět termínů.⁷⁶

Poplatek platili měšťané dle velikosti svého majetku a podle čtvrtí. Čtvrtí bylo celkem osm, přičemž vnitřní město tvořily čtyři čtvrtě a předměstí také čtyři. Roku 1631 se ve vnitřním městě, obydleném nejzámožnějšími měšťany, vybralo na kontribucích 276 zlatých 5 grošů a na Předměstí, včetně Zářečí, 143 zlatých 1 groš. Placením kontribučního poplatku byli povinováni také zádušní poddaní usazení v okolních vsích. Ti celkem zaplatili 30 zlatých 42 grošů. Celkový příjem tohoto roku na kontribučních poplatcích činil 473 zlatých a 48 grošů, avšak část příjmů musela být odvedena do Prahy.⁷⁷

Významným příjmem do obecní pokladny byly výnosy z pivovarnictví a prodeje ryb. K dohlídání obecních rybníků byli pravidelně vybíráni úředníci.⁷⁸ Poplatek z várky piva, tak zvané posudní, se platil z varů piva jak bílého, tak i ječného. Z každého varu měšťané odváděli 2 zlaté rýnské a 48 grošů. Počet měšťanů, kteří v týdnu pivo vařili, se lišil. Někdy to byli dva, jindy i šest sousedů. Ve zmíněném roce 1631 bylo celkem provedeno 142 várek piva a do městské poklady tak bylo vybráno 369 zlatých 36 grošů.⁷⁹ Z uvedeného je zřejmé, že poplatky z vaření piva byly po kontribučních poplatcích druhým největším příjmem do městského rozpočtu.

⁷⁵ NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic*. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 172.

⁷⁶ TAMTÉŽ, s. 172.

⁷⁷ TAMTÉŽ, s. 172 až 173.

⁷⁸ ŠKUDRNOVÁ, Jaroslava. *Městská správa v Horažďovicích za třicetileté války v pramenech městské provenience*, *Minulosti západočeského kraje* 49, Plzeň, Albis international 2014, s. 42.

⁷⁹ NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic*. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 173.

Kontrolou obchodu s obilím byli pověřeni úředníci dohlížející na mlýny. Počátkem třicátých let se obilí stávalo důležitou a nedostatkovou surovinou. Obilí sloužilo především k pečení chleba a vaření piva, ale také se vyplácelo nenasytným a v tomto období všude přítomným vojákům. Za účelem lepší kontroly obchodu s obilím vydalo město již roku 1628 přísný zákaz pokoutného prodeje, kdy se smělo s touto surovinou obchodovat jen na rynku.⁸⁰ V polovině 17. století provozovala obec pouze dva mlýny. Prvním byl mlýn Pod Brankou, ke kterému roku 1630 obec získala od Pavla Boudy ještě mlýn Podmezský. Mlynáři, usazení na obecních mlýnech, byli v nájmu a každý rok skládali účty úředníkovi, který nad mlýny dohlížel. Na počátku čtyřicátých let byl tímto úřadem pověřen Tomáš Hynek. Kromě vykazování účtů museli nájemní mlynáři během války vyplácet obilím také kvartýrující vojáky. Město si bylo této nezáviděníhodné situace vědomo a tak ve věci dlužného nájmu bylo vůči mlynářům velice shovívavé.⁸¹

Nemalé finanční příjmy získávalo město z obchodu a cestovního ruchu. K těmto příjmům patřilo především vybírání mýta a jarmarečného. Ve zmíněném roku 1631 byl mýtným ustanoven Melichar Provazník, který do obecní pokladny odvedl 13 zlatých 55 grošů po odečtení 6 grošů z každého zlatého, které mu za výběr mýta náležely. K výběru jarmarečného byli vždy před konáním trhu ustanoveni měšťané, kteří na příslušných místech poplatků vybírali. Roku 1631 byli k výběru jarmarečného jmenováni sousedi Marek, Nožíř, Bumbal a Pecka, kteří vybrali celkovou částku ve výši 21 zlatých.⁸²

Dalším městským příjmem byl poplatek vybíraný od hrncířů. Poplatek se vybíral z každého vozu dovezené hlíny po dvou groších a třech peněžích. Ve sledovaném roce bylo do města dovezeno celkem 186 vozů a příjem z tohoto poplatku činil 6 zlatých. V rubrice příjmů *za rozličné a všelijaké věci obecní* je roku 1631 započtena celková částka 97 zlatých 48 grošů. V této kapitole je například zanesen příjem „*za oves židům vzatý a vojákům prodaný*“, „*pokuta od sedláků měčíchovských za prodané dříví*“ nebo poplatky za pohřbívání židovských obyvatel a podobně.⁸³

Vedle příjmů tvořily rozpočet města také obecní výdaje. Příjmy města z obchodu a cestovního ruchu také znamenaly obecní výdaje, které spočívaly především v péči o

⁸⁰ ŠKUDRNOVÁ, Jaroslava. *Městská správa v Horažďovicích za třicetileté války v pramenech městské proveniencce*, Minulosti západočeského kraje 49, Plzeň, Albis international 2014, s. 42.

⁸¹ TAMTÉŽ, s. 45 až 46.

⁸² NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic*. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 173.

⁸³ TAMTÉŽ s. 173.

cesty a brány, což opět souviselo i s obranou města, na kterou byl zvláště v době války kladen důraz. Zvýšená opatrnost a důsledné držení hlídek na městských branách byla také zajišťována během trhů. O tom, že držení hlídek na městských hradbách bylo placenou službou, svědčí zápis v Protokolu radních, kdy za osoby zvolené k branám byli v říjnu 1633 vybráni Pavel Havlíček, Kašpar Němec a Kryštof Punčochář. Za tuto službu měl každý obdržet jeden zlatý týdně.⁸⁴ Je třeba brát v úvahu, že se výše obecních vydání a také příjmů v jednotlivých letech liší. Vzhledem k tomu, že kapitola příjmů byla vyčíslena za rok 1631, bude také kapitola výdajů uváděna za tento rok.

Z vybraných kontribucí bylo do Prahy na čtyřikrát prostřednictvím písaře Václava Královského odvedeno 184 zlatých. Výlohy na každou cestu činily 4 zlaté. Financován byl také purkmistrovský úřad, kdy byly měsíčně každému purkmistrovi vypláceny 4 zlaté a 40 grošů. Největší položkou onoho roku však byla koupě mlýna od Pavla Boudy za 45 zlatých 14 grošů. Další položkou byly výdaje na tesaře, které činily 12 zlatých 24 grošů a to za zhotovení kobky k vybírání cel. Za postavení krovu nad sladovnou bylo tesaři vyplaceno 21 zlatých. Zvýšení věže a vystavění báně přišlo obecní pokladnu na 28 zlatých a k tomu vytažení makovice a s tím souvisejících pomocných prací na 11 zlatých 48 grošů. Další výdajovou položku tvořilo vyplácení veřejných funkcí. Těch bylo v obci přes 20, ale jen několik placených. Za údržbu vodovodu a kašny bylo vodákovi Ferdovi vyplaceno 14 zlatých. Polesní obdrželi 9 zlatých 20 grošů. Matěji Fortnáři a poslu rychlému bylo dohromady vyplaceno 10 zlatých 30 grošů. Většina vzkazů byla doručována posly. Posel byl placen od míle 6 groši. Poslu Svobodovi, běžícímu do Českých Budějovic pro zvonaře, obec vyplatila 42 grošů. Posel jdoucí do Prahy pro kalendář přišel město na 40 grošů a kalendář na 30. Za udržování cest uhradila obec cestnému částku 13 zlatých 4 groše. Další zajímavá vydání nalezneme v rubrice „*vydání na rozmanité potřeby*“, kdy na osazení 36 kol věžního orloje do olověných ložisek vydala obec 37 grošů. Nádeníkům za odklizení bláta z rynku bylo vyplaceno 8 grošů. Koupě 13 liber pryskyřice na správu kašny vyšla na 2 zlaté a 19 grošů. Za 1 zlatý 11 grošů byl vyčištěn popravčí meč a pořízena nová futrovaná pochva. Výdaje měla také obec s klášteřem, kdy za dodání telete na posvícení zaplatila 1 zlatý 51 grošů a za sud bílého piva na svátek Svatého Havla 3 zlaté 9 grošů.⁸⁵

⁸⁴ ŠKUDRNOVÁ, Jaroslava. *Městská správa v Horažďovicích za třicetileté války v pramenech městské provenience*, *Minulosti západočeského kraje* 49, Plzeň, Albis international 2014, s. 46 až 47.

⁸⁵ NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic*. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 173 až 174

Porovnáme-li celkové příjmy, jejichž součet činil 997 zlatých 10 grošů a celkový součet výdajů ve výši 487 zlatých a 36 grošů⁸⁶, zjistíme, že rok 1631 byl pro město po stránce finanční velice příznivý. Je třeba brát v úvahu, že následující léta nebyla pravděpodobně tak příznivá, neboť častá vydání na kvartýry vojsk, investice do obnovy města, úbytek osedlých schopných platit kontribuce, požáry, měly za následek finanční vyčerpání města na sklonku války.

3.2 ŘEMESLA A ŽIVNOSTI

Důležitým pilířem městského hospodářství byla řemeslná výroba. V té době byla řemeslná výroba sdružována do cechovní organizace. Cechy jednak poskytovaly cechovním mistrům ochranu před domácí konkurencí, ale zároveň omezovaly rozšiřování, zdokonalování nebo zvyšování produkce. Přípustná byla pouze užší specializace řemesla a tím štěpení cechu na více oborů se zaměřením na užší okruh výrobků, což do jisté míry umožňovalo dosažení lepších výkonů.⁸⁷

Základem názvu cechovnictví je slovo cejch, tedy znak nebo znamení. Těmito znameními se od sebe jednotliví řemeslníci lišili. Z počátku se řemeslníci usazovali v podhradí, neboť jako lidé poddaní se nesměli sdružovat. Teprve až městská práva jim poskytovala možnost usazovat se ve městech. Nejprve byla zakládána bratrstva, z nichž později vznikly cechy. Každé bratrstvo mělo svého patrona nebo také kapli pro bohoslužby, zajišťovalo určitou pomoc v nemoci a pohřební průvod po smrti. Zmíněné zvyklosti přejala také cechy, ale rozšířily je o pravidla na provozování řemesel a na ochranu živností. Mistrovské cechy spolupracovaly s městskými úřady. V Horažďovicích navíc cechy podléhaly dozoru vrchnosti. Každý cech si do čela volil své starší, kteří rozhodovali o stížnostech jednotlivých mistrů a spolu s konšely stanovovali řád a dozor při prodejkách, především o jarmarcích. Důležitým úkolem cechmistrů byla dohlídka na jakost a cenu zboží. Dále řídili jednání při zasedání cechu, ukládali pokuty provinilým mistrům a přijímali nebo vylučovali členy cechu. Přijetí do cechu nebylo jednoduchou záležitostí. Přijetí nového člena se schvalovalo na hlavním zasedání, které se obvykle konalo o kvartálu Božího těla. Nový mistr se musel prokázat příslušnými listinami a to důkazem o poctivém zplození, byl-li poddaný také povolením

⁸⁶ NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic*. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 173 až 174

⁸⁷ KUMPERA, Jan. *Dějiny západních Čech*. Díl 1. *Od pravěku do poloviny 18. Století*. Plzeň: Ševčík 2004, s. 185

od vrchnosti, dále listem výučním a dokladem o povinném vandru. Své praktické schopnosti dokládal předložením mistrovského kusu, který cechmistři ohodnotili. V Horažďovicích bylo další podmínkou přijetí, že nový mistr musel ve městě tři roky dělat a chvalitebně se chovat.⁸⁸

Během třicetileté války bylo ve městě sedmnáct cechů, přičemž méně početní řemeslníci jako byli koláři, kováři a bednáři se spojili a vytvořili tak zvaný rajcech. Další spojený cech v Horažďovicích tvořili truhláři, zámečníci a provazníci. Každý cech vedli dva, ale také až tři cechmistři. Zastávání této funkce mělo i společenský význam, neboť cechmistři byli téměř vždy členy městské rady. Nejváženějším cechem z pohledu získávání postavení ve správě města byli řezníci a sladovníci.⁸⁹

Řeznický cech v Horažďovicích se řídil artikulemi jako ostatní cechy. Artikule cechů měly obdobná nařízení a lišily se pouze v některých ustanoveních podle vykonávaného řemesla. Dle artikulů řeznického cechu z roku 1583 měl přijímaný mistr dát 8 liber vosku a svačinu, přičemž svačinou se rozumělo pohoštění všech mistrů. Učedník po vyučení dával 1 libru. Každý cech vlastnil určitý inventář a finanční prostředky, se kterými hospodařil. Na počátku 17. století horažďovičtí řezníci vlastnili ve svém inventáři stříbrnou pečeť, příkrov, 4 kusy přední a zadní zbroje, 2 šturmhauby, švorc a oboječek, 4 kožené korbele a halapartnu. V roce 1620 měli také cechovní krám, který za roční nájem 1 kopy pronajali Martinu Malkovskému. Z cechovních prostředků byly hrazeny různé výdaje. Nejčastěji to byly výdaje na podporu vandrovních tovaryšů nebo za platbu společného jídla a pití při schůzkách. Například roku 1635 bylo za dva dny vydáno za jídlo a pivo při schůzce 7 zlatých. Ze společných peněz bylo dále placeno žoldnérům při konání trhu. Žoldnéři byli povinni dohlížet nad pohybem osob u městských bran, dále dbát pořádku na trhu a případně zakročít. Za tuto službu bylo v roce 1615 po svatopetrském trhu dvěma žoldnérům vyplaceno z cechovní pokladny 40 grošů.⁹⁰

Druhým váženým cechem byli sladovníci. Obec s tímto cechem jednala poměrně často, neboť vlastnila vlastní pivovar, kam mistry sládky dosazovala.⁹¹ O pronájem obecní sladovny byl ze strany podnikavých měšťanů velký zájem a tak obec, aby

⁸⁸ NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic*. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 196

⁸⁹ ŠKUDRNOVÁ, Jaroslava. *Městská správa v Horažďovicích za třicetileté války v pramenech městské provenience*, Minulosti západočeského kraje 49, Plzeň, Albis international 2014, s. 44

⁹⁰ NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic*. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 198

⁹¹ TAMTÉŽ, s. 200

uspokojila co nejvíce zájemců, prosazovala spíše krátkodobý pronájem. Na konci 30 let byla sladovna pronajata Mikuláši Sládkovi. Toho v roce 1639 vystřídal ve vaření sladu Jan Chmel. V následujícím roce 1640 byla sladovna pronajata Janu Berkovi a to za 12 zlatých a zhotovení čtyř sladů. O rok později městská rada již žádosti Jana Berky o prodloužení nájmu nevyhověla a pronajala sladovnu Danielu Rejčkovi. V roce 1643 opět pronajala sladovnu Janu Berkovi, kdy jej upřednostnila před žádostí Jana Svobody. Za necelý rok byl však Jan Berka ze sladovny pro časté stížnosti na nepoctivost a špatné chování propuštěn a sládkem se stal Jan Svoboda, ucházející se o pronájem v roce 1643 spolu s Berkou.⁹²

V pořadí třetím byl cech pekařský. Pekaři byli za třicetileté války nejčastěji probíraným cechem při zasedání městské rady, neboť stížnosti na pečení chleba, preclíků či prodej a nákup obilí byli takřka na denním pořádku. V roce 1629 byli pekaři pokutováni za to, že v postním čase nenapekli preclíky. O tom, jak oblíbenou pochoutkou slané preclíky na obci byly, svědčí nekompromisní vyřízení žádosti Václava Rokose, aby byl zbaven povinnosti péct preclíky. Městská rada žádost zamítla s tím, že se nemá vymlouvat na nedostatek dřeva, neboť si jej mohl sám zajistit nákupem z obecních lesů. Další stížnost je zaznamenána v roce 1638, kdy si rada předvolala pekařské mistry k vysvětlení, proč se v Horažďovicích nepeče stejně velký chléb jako v městech Pražských. K velké nápravě nebo alespoň ne na dlouho pravděpodobně nedošlo, neboť počátkem 40. let vyvrcholily spory o velikost chleba a jeho kvalitu, kdy byli pekaři pokutováni za nekvalitní chléb. Nepoučitelnost pekařů došla tak daleko, že jim začátkem roku 1640 obec pohrozila vězením. Špatné vztahy byly také mezi pekařskými mistry uvnitř cechu. Vzájemné hádky a nactiutrhaní došly tak daleko, že v roce 1640 radní všechny pekaře a mlynáře vsadili do vězení.⁹³ Ke konci války se k cechu pekařskému přidružili mlynáři, kteří do této doby nebyli organizováni. V polovině 17. století provozovala obec dva mlýny a to mlýn Pod brankou a Podmezský. Vysoký počet mlynářů žádající pronájem obecních mlýnů musela rada řešit podobně jako u obecní sladovny, krátkodobými nájmy. V roce 1627 byla obcí odmítnuta žádost mlynáře Jana Fialy o pronájem Podbranského mlýna a byl prodloužen nájem Bartoloměji Holečkovi, neboť dlužil nájemné z předchozího pololetí a rada doufala, že jej tak uhradí. O dva roky později požádal o pronájem mlýna Ondřej Šroněk

⁹² ŠKUDRNOVÁ, Jaroslava. *Městská správa v Horažďovicích za třicetileté války v pramenech městské provenience*, Minulostí západočeského kraje 49, Plzeň, Albis international 2014, s. 46

⁹³ TAMTÉŽ, s. 44 až 45.

ze Sušice. Městská rada nejprve s nájmem váhala, ale pak usoudila, že je dost bohatý na to, aby mohl včas splácet poměrně vysoký úrok. Dlouho trvající válka a stále rostoucí obecní výdaje měly za následek také vzrůstající nároky obce na výtěžky z vlastních mlýnů. Podbranský mlynář Vavřinec, aby dostal svých závazků vůči obci, si postavil u mlýna chlévy a začal chovat vepře, neboť očekával, že z jejich prodeje uhradí dlužné *vejmelné*.⁹⁴

Tak jako se řemeslníci řídili artikulemi svých cechů, byl i prodej vázán na určitá místa, kde živnostníci mohli prodávat. V ulici za kostelem byly masné krámy, které zde stojí ještě dnes. Na náměstí byly krámy chlebné. Prácheňské ulici se říkalo Zelená, neboť byla určena pro prodej zeleniny. Ulice Trhová byla zase vykázána hospodářům, kteří zde o trzích prodávali svůj dobytek.⁹⁵

Kromě cechovních řemesel byla ve městě provozována také povolání zastoupená jednou nebo dvěma osobami. Do 19. století neměli Horažďovice skutečného diplomovaného lékaře. Ošetření lidských životů tak bylo v rukou felčarů. Byli to zejména lazebníci nebo bradýři, kteří se vyznali v obvazování, pouštění krve, trhání zubů a léčení vnitřních neduhů.⁹⁶

Důležitým povoláním pro město byl vodák. Na hospodaření s vodou byly závislé nejen mlýny a obecní sladovna, ale také obyvatelé města. Nad zásobováním města vodou od roku 1628 dohlížel Ferdinand Medlár. Spravoval jednak městské kašny, ale také městský vodovod, který nechal zbudovat Půta Švihovský. Za roční službu vodák obdržel 12 zlatých a 2 strychy žita. Na nákup bot mu bylo přispěno 1 zlatým.⁹⁷

Tak jako jakékoliv řemeslo nebo povolání pro chod města důležité, byl pro každodenní život také nepostradatelný hrobař. Horažďovický hrobař se do radních protokolů poprvé zapsal v roce 1629. V té době je radními napomínám, aby byl vlídnějším k pozůstalým. Zároveň je upozorněn na sumu, jakou má za vykopání hrobu požadovat. V roce 1635 tohoto hrobníka vystřídal Pavel Stulík. O deset let později vykonával službu hrobaře Jiří Turek, který se pravděpodobně k dílu moc neměl, neboť

⁹⁴ ŠKUDRNOVÁ, Jaroslava. *Městská správa v Horažďovicích za třicetileté války v pramenech městské provenience*, Minulosti západočeského kraje 49, Plzeň, Albis international 2014, s. 45.

⁹⁵ NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic*. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 217

⁹⁶ TAMTÉŽ, s. 215.

⁹⁷ ŠKUDRNOVÁ, Jaroslava. *Městská správa v Horažďovicích za třicetileté války v pramenech městské provenience*, Minulosti západočeského kraje 49, Plzeň, Albis international 2014, s. 46.

byl předvolán před městskou radu, kde se měl zpovídat z toho, že je ochoten sáhnout po své hrobařské lopatě jen za tučný úplatek.⁹⁸

⁹⁸ ŠKUDRNOVÁ, Jaroslava. *Městská správa v Horažďovicích za třicetileté války v pramenech městské provenience*, Minulostí západočeského kraje 49, Plzeň, Albis international 2014, s. 47.

4 OBYVATELSTVO HORAŽĎOVIC

4.1 MAJITELÉ HORAŽĎOVIC

Zplundrované a ochuzené Horažďovice vstupují na začátku třicetileté války pod vládu nové ryze katolické vrchnosti. Jak již bylo zmíněno v předešlých kapitolách, panství bylo jako konfiskát prodáno Adamovi ze Šternberka, který se již před Bílou Horou řadil mezi prvních deset nejbohatších českých šlechticů. Přestože jako jeden ze sedmi bratrů a realitně chudý, dokázal svou pílí a hospodářskou obratností nashromáždit rozsáhlý majetek.⁹⁹

Šternberkové jsou starý český a moravský panský a později hraběcí rod. Ve štítu erbu měli v modrém poli osmicípou zlatou hvězdu. Za předka je považován Diviš, který žil na počátku 12. století. Jeho potomek, také Diviš, byl na počátku 13. století prácheňským purkrabím a královským maršálkem. Založil Divišov a začal jej užívat i ve svém jménu. Jeho syn Zdeslav vybudoval nad řekou Sázavou v Čechách jeden z tehdy nejpevnějších hradů Šternberk. Na počátku 14. století se rod rozdělil na řadu větví a linií. Adam ze Šternberka jako představitel umírněného katolického křídla zastával v předbělohorské době úřad dvorského a zemského sudího, nejvyššího komorníka a v letech 1608 – 1619 nejvyššího purkrabího.¹⁰⁰

O změně majitele panství byli Horažďovičtí zpraveni na základě listu, který dne 16. června roku 1622 zaslal místodržící Karel kníže z Lichtenštejna Janu Měsíčkovi na Nepomuce a Janu Adamovi Čejkovi na Němčicích s tím, aby obeslali poddané a obyvatele města Horažďovic a provedli řádný inventář svršků a poslali jej na Kancelář České komory. Do Zemským desek je novým majitelům zapsán zámek a hrazené město Horažďovice s klášterem, poplužními dvory, s podacími kostelními a se všemi vesnicemi. Adam ze Šternberka již v roce 1624 v Praze zemřel a tak správa panství přešla na vdovu Marii Maxmiliánu, rozenou hraběnku z Hohenzollernu. Ta panství spravovala po dobu deseti let do plnoletosti syna Františka Matyáše.¹⁰¹

Časté pobyty vojsk ve městě a také vojenský kvartýr přímo na zámku na přelomu let 1623 až 1624, byl pravděpodobně důvodem, že se vrchnost v dalších letech

⁹⁹ SÝKOROVÁ Lenka, Třicetiletá válka v Horažďovicích. Od požáru k plenění, in: Marie Wasková (ed.), *Sborník k poctě Evy a Karla Waskových, západočeských archivářů*. Plzeň 2011, s. 118.

¹⁰⁰ HALADA Jan. *Lexikon české šlechty*. Český Těšín: Akropolis, 1992, s. 157 – 158.

¹⁰¹ NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 123*

války na horažďovickém panství prakticky nezdržovala. Pro jednání s obcí jejím jménem, byl pověřen zámecký regent nebo hejtman.¹⁰²

4.2 SOCIÁLNÍ ROZDĚLENÍ OBYVATELSTVA

Sociální poměry v poddanském městě Horažďovice nám z obecného hlediska dokáže dobře přiblížit Berní rula Prácheňského kraje. Tento pramen samozřejmě nezachycuje veškeré obyvatelstvo, které žilo na horažďovickém panství, ale především ty obyvatele, kteří vlastnili nějaký movitý nebo nemovitý majetek, byli vlastníky hospodářských zvířat nebo měli jiný zdroj příjmů, například z řemesla nebo obchodu. Berní rula tyto poplatníky rozdělovala do tří sociálních skupin, bez ohledu na to, zda žili na venkově či ve městě. První skupinu tvořili sedláci neboli hospodáři effective. Ve městech a městečkách se u této první skupiny setkáváme s označením sousedé. Druhá skupina byla zastoupena chalupníky a třetí skupina zahradníky. Dělitkem mezi jednotlivými skupinami byla ve městech velikost domu a výnos z městských zaměstnání. Na venkově byla rozhodující velikost vlastněné půdy. Ve městech toto měřítko nelze přesně sledovat, ale situace na venkově byla mnohem přehlednější. První skupinu tvořili více než polovinou a to 56% celolánici. Druhá skupina byla zastoupena 18% chalupníků a třetí skupina 26% zahradníků.¹⁰³

Co se týká rozdělení veškeré obdělávané půdy mezi jednotlivými skupinami, největší podíl 87% drželi sedláci, za nimi 10% chalupníci a pouhá 3% zahradníci. Na venkově hojně usazení zahradníci, většinou bezzemci, kteří neměli jako ve městech možnosti uplatnění se v řemeslech nebo obchodech, byli nuceni si na živobytí hledat jiný způsob práce. Své uplatnění nejvíce nacházeli ve službě u pána nebo majetnějšího sedláka. Převážná část zahradníků, zachycených v berní rule, je zastoupena částí vesnické chudiny, která pracovala u sedláků za plat nebo za kousek půdy, přenechaný od svých zaměstnavatelů.¹⁰⁴

Chov dobytka berní rula rozděluje na potahy a dobytek vlastní. Potažní dobytek se dělil na koně a voly. Koně zpravidla chovali jen velcí sedláci, na ně připadalo 89%, na chalupníky 7% a někde se vyskytovali i zahradníci, kteří také chovali voly a koně.

¹⁰² SÝKOROVÁ Lenka, Třicetiletá válka v Horažďovicích. Od požáru k plenění, in: Marie Wasková (ed.), *Sborník k počtě Evy a Karla Waskových, západočeských archivářů*. Plzeň 2011, s. 118.

¹⁰³ HAAS, Antonín (ed.). *Berní rula 27: Kraj prácheňský*. Díl I. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1954, s. 29

¹⁰⁴ TAMTÉŽ, s. 30

Pokud zahradníci chovali tažný dobytek, bylo to zejména v těch částech kraje, kde se lidé živili soumarstvím a formanstvím, jako například na Kašperskohorsku, kde na 18 zahradníků kašperskohorských vesnic připadalo 18 volských potahů. Naproti tomu v Sušici, přestože ležela v kraji obchodníků s koňmi, zbylo z koňských a volských potahů jen velmi málo. Stejně tomu bylo i ve Vodňanech a Horažďovicích, těžce postižených vojenskými průtahy, kde berní rula uvádí jen něco málo volských potahů.¹⁰⁵

U druhé skupiny dobytka, byl nejvíce zastoupen chov hovězího dobytka, po něm následují ovce, které se nejvíce chovaly v podhorských oblastech kraje s rozvinutým přádlářstvím. Poměrně velký byl také chov vepřového dobytka. Vlastnictví dobytka také poskytuje představu o sociálním postavení jednotlivých skupin obyvatel. Největší počet hovězího dobytka samozřejmě chovali sedláci a to více než dvě třetiny. Zbývající vrstvy venkovského obyvatelstva, chalupníci a zahradníci, vlastnily stejným podílem 16% hovězího dobytka. Rozdíl mezi chalupníky a zahradníky byl však v chovu počtu jalovic, kdy chalupníci měli v držení 17% a zahradníci 9%. Toto svědčí o nízkém sociálním postavení zahradníků – domkářů, kteří si ve stáji raději ponechali kravku než jalovici, protože z ní měli větší užitek a jalovici proto raději zpeněžili. Podobně tak tomu bylo i u chovu ovcí, kdy celé čtyři pětiny se chovali v selských ovčinech, což dokazuje, že největší užitek z přádlářství měli nejbohatší sedláci. Pro ně zpravidla pracovali zahradníci, kteří mnoho ovcí nechovali. Chov vepřového dobytka nebyl tak náročný jako chov ovcí a tak si jej mohou dovolit i sociálně nejslabší zahradníci - domkáři. A tak v chudém domkářově hospodářství vedle kravky zpravidla nechyběl vepřík, neboť přinášel dvojí užitek, jednak vydatně pokryl domácí potřebu a ještě zbylo i na prodej.¹⁰⁶

Nápadným rysem měst a městeček Prácheňského kraje bylo, že nejpočetnější sociální vrstvu tvořili domkáři, po nich to byli „*sousedé, jenž qualitates osedlého mají*“ a poslední sociální skupinu utvářeli středně velcí měšťané. V Horažďovicích bylo sociální rozvrstvení zastoupeno 40 domkáři, 11 sousedy a 43 středně velkými měšťany.¹⁰⁷

¹⁰⁵ HAAS, Antonín (ed.). *Berní rula 27: Kraj prácheňský*. Díl 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1954, s 31 až 32.

¹⁰⁶ TAMTÉŽ, s. 30 až 31.

¹⁰⁷ TAMTÉŽ, s. 30.

5 VŠEDNÍ DEN MĚSTA ZA VÁLKY

Všední den horažďovických obyvatel se odehrával v jim dobře známém prostředí, hradbami opevněném městě, jeho ulicích a přilehlém okolí. Pokud vycházeli z města, využívali k tomu tři městské brány. Na severní straně byla Červená brána (Pražská), na kterou kolmo navazovala cesta k Nepomuku a Praze. Z jihovýchodní brány se vycházelo na cestu, která klesala k mostu přes Otavu směrem na Prachatice. Nejmenší městskou bránou byla tak zvaná Branka. Tou se nejspíše dalo dojít k vodě a Podbranskému mlýnu.¹⁰⁸ Dominantou města bylo náměstí, se zámekem v severozápadním rohu a kostelem sv. Petra a Pavla na protější straně zámku. Kromě radnice na nároží severovýchodní strany náměstí, se zde nacházely domy nejbohatších obyvatel města. Ostatní obývali domky v přilehlých uličkách nebo na Předměstí. Ti, co pracovali pro vrchnost na zámku nebo panství bydleli v Zářečí pod zámekem. Zářečí bylo založeno jako kolonie těchto zaměstnanců na 600 m dlouhém ostrově mezi Otavou a mlýnským náhonem, rozděleném odpadní stokou s přepadem na dvě nestejně velké části.¹⁰⁹ Vzhledem k tomu, že většina obyvatel Horažďovic vlastnila role a chovala dobytek, byl součástí domu také dvorek s chlévy, kolnami, zeleninovými zahrádkami, štěpnicemi a stodolami za obytnými domy.¹¹⁰ Z jídel nejčastěji hospodyňky vařily polévky, ale také luštěninové a obilné kaše. Maso se podávalo pečené nebo vařené. O půstech se jedly ryby. Jako příloha byl podáván nejčastěji žitný chléb, někdy také pšeničnožitný. U bohatých měšťanů byl stůl obohacen o různé pochutiny, jako byly preclíky, paštiky, perníky nebo cukrovinky od apatykáře.¹¹¹ Pilo se pivo, ale také mléko a nejčastěji pramenitá voda, která byla do městských kašen přiváděna vodovodním potrubím. U bohatých měšťanů se také podávalo víno. Pokud hospodyně neměly potraviny z vlastní produkce, kupovaly je na trzích. Maso se v Horažďovicích kupovalo v masných krámech v ulici pod kostelem.¹¹² Ryby si měšťané kupovali z obecních rybníků. V časech nejvyšší nouze často docházelo ke krádežím, kdy ryby posloužily k nasycení hladovějících nebo se daly dobře zpeněžit.¹¹³

¹⁰⁸ KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku*. Praha Nakladatelství Libri, 1997, s. 140.

¹⁰⁹ TAMTÉŽ, s. 141.

¹¹⁰ HAAS, Antonín. *Berní rula 27, krak Prácheňský I*, Praha 1954, s. 223 – 229.

¹¹¹ PETRÁŇ, Josef. *Dějiny hmotné kultury II (2) – Kultura každodenního života od 16. do 18. století*. Praha: Karolinum, 1997. s. 837.

¹¹² KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku*. Praha Nakladatelství Libri, 1997, s. 137.

¹¹³ ŠKUDRNOVÁ, Jaroslava. *Městská správa v Horažďovicích za třicetileté války v pramenech městské provenience*, *Minulostí západočeského kraje* 49, Plzeň, Albis international 2014, s. 42.

Své sociální postavení vyjadřovali měšťané také oblékáním. Ve městech nejčastěji oblečení žen tvořila košile, sukně, živůtek a přes ně zástěra. Důležitým doplňkem byla pokrývka hlavy a to především čepec. Rozdíly mezi sociálními vrstvami byly samozřejmě v použitých materiálech. Na vesnicích, ale během války i sociálně slabší vrstvy obyvatel města, byli odkázáni na prostý a jednoduchý oděv. Pokud někdo vlastnil drahé a vzácné šaty, uchovával je v truhlách, neboť takovýto oděv se zpravidla dědil z generace na generaci.¹¹⁴ Kabáty na zimu byly nejčastěji podšívány liščími a králíčími kožešinami. V 17. století se u bot začínají objevovat podpatky nebo holínky, inspirované vojenskou módou.¹¹⁵ Tato obuv byla samozřejmě dostupná jen těm nejbohatším. Venkované a chudší vrstvy obyvatel města se nejčastěji obouvali do škorní nebo vyšších kožených bot, které v zimě bývaly vycpané slámou a mechem, onucemi nebo senem. Používaly byly také jednoduché střevíce typu krpců stažené řemínkem, dále dřeváky, opánky nebo pantofle.¹¹⁶

Vzdělání horažďovických měšťanů zajišťoval místní kantor. Od roku 1628 vyučoval v Horažďovicích, za deset grošů týdně, Václav Jenatius Libochovský. Na stravu chodil na faru, kde se stravoval spolu s farářem. Dříví na otop byl kantorovi dodáván sousedy, jejichž děti vyučoval. V květnu roku 1640 byl přijat nový učitel Bartoloměj Matyáš Kutnohorský. Ten při nástupu navíc obdržel tři kusy povlečených peřin a tři prostěradla. Záhy však radní zjistili, že Kutnohorský nebyl správná volba. Jeho nepřilíživý život, donutil městkou radu, aby si jej v srpnu 1644 předvolala. Na radnici mu bylo zdůrazněno, že pokud chce setrvat v místní škole, musí zanechat vysedávání v hospodě a vyvarovat se častých rvaček. Kutnohorský si pravděpodobně nedal domluvit, neboť o dva roky později byl přijat nový kantor David Antropeus Bohdanečský.¹¹⁷

Vzdělání horažďovičtí měšťané nevyužívali znalost psaní a čtení jen při výkonu svého povolání, ale také ve svém volném čase. A tak v těchto rodinách i kniha patřila k vybavení domácnosti. Seznam knih, sepsaný v roce 1636 jesuitou Albertem Chanovských z Dlouhé Vsi, dokládá poměrně velký počet měšťanů a jimi vlastněných knih. V domácnostech byly nalezeny Modlitby katolické, Katechismus Canisiův,

¹¹⁴ PETRÁŇ, Josef. *Dějiny hmotné kultury II (2) – Kultura každodenního života od 16. do 18. století*.

Praha: Karolinum, 1997. s. 884.

¹¹⁵ TAMTÉŽ, s. 901.

¹¹⁶ TAMTÉŽ, s. 904.

¹¹⁷ ŠKUDRNOVÁ, Jaroslava. *Městská správa v Horažďovicích za třicetileté války v pramenech městské provenience*, *Minulostí západočeského kraje* 49, Plzeň, Albis international 2014, s. 48

Historie o Alexandru králi, Herbář, Kniha naučení neb hádání, Písničky rozličné nebo Knížky starožitné a mnoho dalších.¹¹⁸

Od raného novověku počaly do městského prostředí pronikat hodiny. V Horažďovicích plynoucí čas odměřovaly zvony a hodiny na kostelní věži. Během válečných let k modlitbám do místního kostela sousedy a obyvatelé města svolával zvoník Matěj Vltavský. O řádný chod věžních hodin se staral Jan Herites a od roku 1631 také jeho pomocník Jakub Lávička.¹¹⁹

Velkou společenskou událostí bylo pro Horažďovice a přilehlé okolí konání výročních trhů. I v neklidné válečné době si město nenechalo výroční trhy upřít a pečlivě se na ně připravovalo. Před konáním takového trhu městská rada svolala celou obec na radnici. Zde bylo předneseno, aby měšťané byli během jarmarku obezřetní před hosty, které k sobě přijímají, před vojáky a učinili veškerá opatření proti ohni.¹²⁰

Ačkoliv se Horažďovice nikdy neocitly ve válečné vřavě, následky války však nesly velice těžce. Během válečných let neustále čelily rabování, věčnému okrádání a ničení města. První zkušenost s brutalitou císařských vojsk okusili Horažďovičtí v roce 1619 dobytím a vypálením města, kdy mnozí z nich nejen přišli o své domovy, ale také o dobytek odvečený vojáky.¹²¹ A tak kromě běžných starostí nastala Horažďovickým nesnadná práce s opravou města. I když v roce 1623 již bylo postaveno 82 nových domů, což byla asi čtvrtina města, celá řada domů i nadále zůstala v sutinách.¹²² Kruté zacházení vojáků místní obyvatelé pociťovali po celou válku. Takovou zkušenost v dubnu roku 1627 zažila, také Markyta Protivínská, která „*byvši sama v domečku, dvě truhly jí vyloupili, od šatstva a stříbra mnoho pobrali*“, přičemž svojí škodu vyčíslila na více než 116 zlatých.¹²³

¹¹⁸ NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic*. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 129.

¹¹⁹ ŠKUDRNOVÁ, Jaroslava. *Městská správa v Horažďovicích za třicetileté války v pramenech městské provenience*, *Minulostí západočeského kraje* 49, Plzeň, Albis international 2014, s. 48.

¹²⁰ TAMTĚŽ, s. 43.

¹²¹ NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic*. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 118.

¹²² TAMTĚŽ, s. 123.

¹²³ SÝKOROVÁ Lenka, *Třicetiletá válka v Horažďovicích. Od požáru k plenění*, in: Marie Wasková (ed.), *Sborník k poctě Evy a Karla Waskových, západočeských archivářů*. Plzeň 2011, s. 119.

6 NÁBOŽENSKÉ POMĚRY

Ačkoliv se císař v době české války snažil před evropskou veřejností předstírat, že se nejedná o náboženský konflikt, po vítězství dal svou antipatii vůči nekatolíkům tvrdě najevo. Nařízením z dubna roku 1626 byli obyvatelé vyzváni, aby do dvou měsíců přestoupili ke katolictví. Dne 31. července 1627 byl vydán patent, podle kterého neměl být v zemi žádný nekatolík. Nařízení se opíralo o Obnovené zřízení zemské, které připouštělo pouze katolické vyznání. Šlechta měla k přestupu na katolické vyznání stanovenou šestiměsíční lhůtu. V případě neuposlechnutí nařízení byl dotyčný ze země vypovězen. Pokud byli potomci katolického vyznání, mohl jim svůj majetek přenechat nebo jej prodat. Pokud měšťané odmítali změnit své vyznání, byly do jejich měst posílány vojenské oddíly, které jako podporu protireformace museli vydržovat. A tak raději z obavy před vojenskými perzekucemi a hospodářským útlakem, mnozí raději přestupovali na novou katolickou víru.¹²⁴

Je tedy pochopitelné, že katoličtí Šternberkové měli zájem na vymýcení horažďovického utrakvismu na svém panství. U horažďovického obyvatelstva měla poměrně silnou pozici Jednota bratrská a obracení na katolické vyznání se zde příliš nedařilo. Na výzvu majitele panství Adama Šternberka, aby Horažďovičtí změnili své vyznání, byla z jejich strany dne 17. prosince 1622 odeslána žádost, aby „*při víře pod obojí byli zachováni*“.¹²⁵

Těžké časy však nekatolíkům v Horažďovicích nastaly již v roce 1619, kdy byl poslední nekatolický farář Jindřich Kocián v červnu toho roku odvečen Buquoyovými vojáky do Sušice a tam vězněn. Jméno nového faráře není známo, až koncem 30. let je zmiňován kněz Vavřinec Partagine.¹²⁶ S obracením na víru měli také pomáhat Minorité, kteří se do kláštera vrátili již v roce 1621, ale k novému zázemí se nechovali přívětivě, neboť bývalé sídlo Jednoty bratrské zplundrovali. Hroby kněžích podobojí byly otevřeny, ostatky železným sochorem roztlučeny a nakonec na hřbitově spáleny. Ušetřeny nebyly ani hroby pánů Švihovských, kteří zde byli také pohřbeni. Z rakví byly mrtvým pobrány prsteny, řetězy a další cennosti. Ostatky Theobalda Švihovského, konsistora podobojí a defensora akademie, byly z cínové rakve přendány do dřevěné

¹²⁴ KUMPERA, Jan. *Dějiny západních Čech*. Díl 1. *Od pravěku do poloviny 18. Století*. Plzeň: Ševčík 2004, s. 256.

¹²⁵ SÝKOROVÁ Lenka, *Třicetiletá válka v Horažďovicích. Od požáru k plenění*, in: Marie Wasková (ed.), *Sborník k poctě Evy a Karla Waskových, západočeských archivářů*. Plzeň 2011, s. 118.

¹²⁶ ŠKUDRNOVÁ, Jaroslava. *Městská správa v Horažďovicích za třicetileté války v pramenech městské provenience*, *Minulostí západočeského kraje* 49, Plzeň, Albis international 2014, s. 51.

rakve a na hřbitově v jámě rumišťem ze stavby zasypány. Protestantští kazatelé byli prohlášeni za psance a roku 1624 bylo přikázáno, aby poddaný lid byl ke katolické víře přiveden i třeba násilím.¹²⁷ K zatvrzelosti horažďovických obyvatel vůči menším bratřím zajisté také přispělo rozhodnutí regenta v roce 1627, aby městský kostel sv. Jana připadl klášteru.¹²⁸ O neochotě k přestupu na katolickou víru většiny horažďovických obyvatel svědčí výslech, konaný v den sv. Ondřeje roku 1624 panským úředníkem Janem Špalkem. Kromě Jana Saluse a Ondřeje Šamše, si všichni předvolaní sousedé trvali na své víře podobojí. Co následovalo dále, není známo. Není ani zpráv, zda všichni i nadále zůstali u svého přesvědčení nebo pro svou víru opustili své domovy.¹²⁹ O tom, že obracení na novou víru probíhalo s těžkostmi a velmi pomalu, svědčí napomínání, kdy v roce 1625 hraběnka Marie Maxmiliána ze Šternberka důrazně vyzývá své poddané k přestoupení na katolickou víru.¹³⁰ Roku 1627 vrchnost na základě patentu o rekatolizaci šlechty opět vyzývá své poddané, aby se ve víře srovnali se svojí vrchností.¹³¹ Téhož roku byla ustanovena komise pro Prácheňský kraj pro obracení na katolickou víru. Komisařem byl jmenován Fendrich Libštejnský z Kolowrat a Přibík Jeníček z Újezda. V létě téhož roku bylo všem v Horažďovicích nařízeno, aby se každý ke zpovědi a přijímání dostavil. Ale i toto nařízení bylo pravděpodobně málo účinné, neboť v roce 1629 je vydáno usnesení, kterým je rychtáři nařízeno, aby sledoval, kdo se při bohoslužbách po rynku toulá, v hospodách vasedává nebo o postním dnu vaří maso, přičemž maso má být zabaveno. Nemalý vliv na šíření katolické víry v Horažďovicích měl jezuita Albrecht Chanovský z Dlouhé Vsi, který k protireformačním způsobům připojil také prohlídku knih u místních obyvatel, aby se zjistilo, zda mezi nimi nejsou kacířské spisy. Z dochovaného seznamu nalezených knih v roce 1636 je patrné, že byly nalezeny vesměs katolické knihy. Je proto možné se domnívat, že nebyly při prohlídce nalezeny všechny knihy, neboť byly dobře ukryté nebo zničené.¹³² Přes veškerá opatření a nařízení si většina obyvatel stála za svou vírou a tak v třicátých letech, jsou svojí vrchností spíše upomínáni na malou účast při bohoslužbách, na odmítání povinné

¹²⁷ NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic*. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 125.

¹²⁸ SOKA Klatovy, AM Horažďovice, i.č. K13, Protokol radní 1626-1628, fol. 33r.

¹²⁹ NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic*. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 126 – 127.

¹³⁰ SÝKOROVÁ Lenka, Třicetiletá válka v Horažďovicích. Od požáru k plenění, in: Marie Wasková (ed.), *Sborník k počtĕ Evy a Karla Waskových, západočeských archivářů*. Plzeň 2011, s. 118.

¹³¹ ŠKUDRNOVÁ, Jaroslava. *Městská správa v Horažďovicích za třicetileté války v pramenech městské provenience*, *Minulostí západočeského kraje* 49, Plzeň, Albis international 2014, s. 50.

¹³² NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic*. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 128 – 130.

zповědi a přijímání svátosti oltářní. Když v roce 1638 vrchnost napomínala měšťany, že ještě nevykonali zповěď, reagovala obec na to tím, že za to může farář Vavřinec, neboť je líný a o svátcích nechce nikoho přijímat. Ačkoliv daná nařízení vrchnosti byla vynucována pod pohrůzkou pokuty nebo jiné trestu, není po celou dobu války dochována jediná zpráva, že by vrchnost k takovým postihům přistoupila, přestože většina lidí nařízení nedodržovala. Pravděpodobně to byly ekonomické zájmy, které převážily, a Šternberkové byli ochotni nad svými poddanými přivřít oko, neboť v květnu roku 1638 vrchnost dokonce žádá poddané, kteří kvůli víře z města odešli, aby se vrátili zpět ke svému řemeslu. Za uposlechnutí bylo přislíbeno osvobození od placení úroků a kontribucí po dobu čtyř let.¹³³

Přestože byl vůči horažďovickým obyvatelům vyvíjen ze strany vrchnosti i katolické církve značný nátlak na přestoupení ke katolické víře, je pravděpodobné, že si většina z nich svou víru po dobu války zachovala, neboť ještě v roce 1676, tedy více než padesát let po válce, se v Horažďovicích připomíná poměrně velký počet nekatolíků.¹³⁴

¹³³ ŠKUDRNOVÁ, Jaroslava. *Městská správa v Horažďovicích za třicetileté války v pramenech městské provenience*, Minulostí západočeského kraje 49, Plzeň, Albis international 2014, s. 50 – 51.

¹³⁴ NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek*, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 130.

7 MĚSTSKÁ SPRÁVA A SOUDNICTVÍ

Podobně jako v jiných českých městech stála v čele Horažďovic městská rada, kterou doplňoval sbor obecních starších a městský rychtář.

V Horažďovicích bylo za třicetileté války do rady města voleno 12 měšťanů. Městská rada byla potvrzována vrchností prostřednictvím pověřeného úředníka. Spolu s městskou radou muselo být také potvrzeno 12 přísežných, šest obecních starších a rychtáři, jeden městský, dva rychtáři na Předměstí a jeden na Zářechí.¹³⁵

Purkmistr byl nejen reprezentantem městské rady, ale také celého města. Svůj úřad předával vždy v pátek jednou za čtyři týdny. Takto bylo předávání purkmistrovského úřadu praktikováno po celou dobu války. Pravděpodobně nedůslednost některých purkmistrů ve správě obecních financí vedla k tomu, že v březnu roku 1647 obec přijala usnesení, dle kterého nesmí purkmistr předat svůj úřad dříve, než složí všechny účty a dojde k vyrovnání všech restů.¹³⁶ Kromě dohledu nad celým hospodářstvím města, měl purkmistr také u sebe v držení veškeré klíče. Jeho pomocníkem byl placený obecní služebník. Ten musel být zběhlý v psaní i čtení, ale také mlčenlivý, aby nevyzrazoval usnesení rady. Dále dohlížel nad dělníky, zajišťoval posílky a vzkazy do jiných měst.¹³⁷

Po získání Horažďovic novou vrchností, se po roce 1622 začala situace ve městě postupně stabilizovat. Téhož roku byla založena nová pozemková kniha, v roce 1626 začal radní písař zapisovat do radního protokolu a manuály i účetní spisy purkmistra jsou soustavně vedeny do konce 20. let. Vzhledem k tomu, že nová vrchnost během války na panství téměř nesídlila, byla péče o obnovu města, jeho prosperitu, ale také i vyjednávání s vojenskými veliteli na bedrech úzké skupiny měšťanů, jež se podílela na správě města. První válečný záznam o obnovení rady je z 22. září 1628, kdy jménem vrchnosti obnovu provedl regent šternberského panství rytíř Karel Plot z Konařin. Dále byly rady obnoveny k 25. květnu 1630, k 15. červnu 1631 opět Karlem Plotem z Konařin. Další městské rady byly obnoveny k 28. červenci 1634 urozeným panem Filipem, k 11. srpnu 1637 Floriánem Gryspkem z Gryspachu, k 9. říjnu 1642 Janem Vlašimským, měšťanem Nového města pražského. Dne 30. července 1646 byla obnova

¹³⁵ ŠKUDRNOVÁ, Jaroslava. *Městská správa v Horažďovicích za třicetileté války v pramenech městské provenience*, Minulosti západočeského kraje 49, Plzeň, Albis international 2014, s. 39.

¹³⁶ TAMTÉŽ, s. 39.

¹³⁷ NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 172.*

městské rady provedena rentmistrem Švantlem ze Třebeska a poslední válečná obnova byla provedena dne 10. září 1647 opět Švantlem ze Třebeska.¹³⁸

Městská rada zpravidla zasedala v úředních dnech, které byly nejčastěji stanoveny na úterý a pátek. Pokud nastala výjimečná situace, jako bylo přednesení vrchnostenských nařízení nebo vyjednání postupu vůči vojákům, byli radní nebo i celá obec svoláni i mimo úřední dny. Z toho, jak byly Horažďovice sužovány častými vojenskými kvartýry, se dá předpokládat, že hlavními tématy těchto zasedání byly finance, kterých se městu zoufale nedostávalo. Poněkud kuriózní situace nastala, když v prosinci roku 1631 krajští hejtmani požadovali po městské radě, aby zajistila u místních ševců zhotovení 12 až 13000 párů bot pro císařské vojáky. Ševcovští mistři, kteří byli přizváni na zasedání rady, prohlásili, že takovýto úkol je nesplnitelný, ale nabídli, že by mohli zvládnout ušít 40 párů bot, pokud jim bude zaplaceno 35 krejcarů za pár. Většinou městská rada v úředních dnech řešila běžné záležitosti. Nejčastěji se jednalo o zaknihování kupních a nájemních smluv, kšaftů nebo dědických vyrovnání. I přes nelehkou situaci, která ve městě během války panovala, se městská rada snažila pravidelně svolávat všechny plnoprávné měšťany. Zasedání městské rady nemělo pravděpodobně u většiny dotčených občanů příliš velkou oblibu, neboť byli často radníci napomínáni, že se zúčastňují v malém počtu. Situace došla až tak daleko, že v roce 1628 byli radní natolik pohoršeni chováním svých sousedů, kteří raději si hledí plného pultu a vysedávají v hospodách, než by se starali o blaho obce, a tak bylo vydáno nařízení, které pobyt v krčmě omezovalo na pouhé tři hodiny a to pod pokutou nebo trestem vězení.¹³⁹

Nepostradatelnou úlohu ve městě měl rychtář. Jeho hlavní náplní bylo dbát na pořádek ve městě a trestat dle městského práva. Někdy také chodil s konšely na pozvání do domu k umírajícímu, aby poslední vůle byla uznána za platnou.¹⁴⁰ Během válečných let byl horažďovický rychtář natolik vytížen, že mu byli poskytnuti další pomocníci. V roce 1626 se těmito osobami stali Zachariáš Hladík, soukeník Jan Jiří Hollar a kožešník Tomáš Nosek. Zpravidla se jednalo o přísežné, kteří rychtáři vypomáhali v řešení právních záležitostí, ale také zastupovali osoby předstupující před městskou radu v záležitostech, jakými byly dědické záležitosti, žádosti o přijetí pod jurisdikci

¹³⁸ ŠKUDRNOVÁ, Jaroslava. *Městská správa v Horažďovicích za třicetileté války v pramenech městské provenience*, Minulosti západočeského kraje 49, Plzeň, Albis international 2014, s. 38 - 39.

¹³⁹ TAMTÉŽ, s. 49 - 51.

¹⁴⁰ NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 172.*

nebo dlužnické spory. Válka také přinášela zvýšené nároky na zvýšení bezpečnosti ve městě a v přilehlém okolí. Z tohoto důvodu byli zvoleni tak zvaní čtvrtní hejtmani. Město a Předměstí bylo rozděleno na čtyři okrsky, v nichž zvolení hejtmani dbali na dodržování klidu a pořádku, ale zároveň také vybírali úroky a berně. Zvláště výběr peněz byl nelehký úkol a často docházelo ke zpožděnému výběru peněz. V květnu roku 1632 situace došla tak daleko, že čtvrtní hejtmani byli vsazeni do vězení.¹⁴¹

Soudní řízení se konala na městské radnici. Horažďovice měly dvě vězení. Jedno bylo přímo na radnici a druhé u Východní brány. Popravčí místa měli Horažďovičtí také dvě a to Stínadla, která se nacházela vlevo od silnice cestou k Jarovu a Šibeňák, což byl vršek za mostem. Ještě v 15. století mělo město svého kata, později byl kat povoláván z Písku nebo Klatov. Náklady věznění šly na úkor rodné obce, což při déle trvajících procesech bylo poměrně drahé. Také poprava odsouzeného přišla obec na větší sumu peněz. Dle účtu za exekuci v roce 1760 stála poprava s veškerými výdaji 118 zlatých a 38 grošů.¹⁴²

Častým předmětem soudního řízení byla urážka úřední osoby. Tak jako v případě rychtáře Václava Gregora, který žaloval Dorotu Vrkalovou, že ho na cti haní, do podvodníků a partykářů mu nadává. Dorota vše popřela, ale rozsudek zněl, že se o ní ví, že má velkou hubu, má tedy pana rychtáře odprosit a přijmout *arrest*. Byly trestány i pokusy sebevraždy. Dle zápisu z roku 1732 Jakub Balíček chtěl skočit z mostu a utopit se. Od trestu vězení bylo však upuštěno, neboť dle zprávy felčara byla obava, že by se obvinění mohl zbláznit. Urážky cti a dobrého jména měly obyčejně stejný výsledek – *arrest šatlavní*. Souzeno bylo také domácí násilí. Tak jako v případě z roku 1659, kdy Dorota Laubská, provdána za Šimona Lercha, svého muže pro opilství tak zbila, že zápasil mezi životem a smrtí. Skutek byl posuzován jako vražda i přesto, že se Šimon Lerch uzdravil. Dorota Laubská byla odsouzena a za trest jí bylo uděleno, že po dvě neděle musela stát s mečem v ruce před kostelem. Hodně soudů a řízení se také konalo pro smilstvo. Pro tento čin byla dne 22. května 1647 odsouzena dcera Jiřího Trávníčka, Dorota a to za nešlechtné a hanebné skutky, které bez všeho studu delší dobu páchala. Byla odsouzena ke třem měsícům vězení a poté vypovězena z města. U jiných případech, pokud byla děvčata přistižena za podivných okolností s muži, byla potrestána k zametání rynku. U závažných trestných činů byly také vynášeny hrdelní soudy.

¹⁴¹ ŠKUDRNOVÁ, Jaroslava. *Městská správa v Horažďovicích za třicetileté války v pramenech městské provenience*, Minulosti západočeského kraje 49, Plzeň, Albis international 2014, s. 40.

¹⁴² NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 186 - 194.*

Takové rozsudky však konšelé vynášet nesměli. V těchto případech se obraceli na apelační soud.¹⁴³

¹⁴³ NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 186 - 195.*

ZÁVĚR

Pro lepší přehlednost práce, byla jako první popsána poloha a stručná historie města od prvních pravěkých nálezů v oblasti až po začátek třicetileté války. Poprvé Horažďovice válka velmi tvrdě zasáhla roku 1619 dobytím města a založením požáru císařskými vojsky. První část práce se zabývá Horažďovicemi ve víru třicetileté války. Zde je kapitola chronologicky rozdělena na jednotlivá desetiletí války se zaměřením na události, které v těchto obdobích ve městě nastaly. I přesto, že Horažďovice nebyly v popředí politického zájmu, sehrály ve své době roli poddanského městečka, poničeného několika požáry a pobyty vojsk, které město a jeho obyvatele ekonomicky ruinovaly.

Další kapitoly práce se již věnují druhé stránce života horažďovických obyvatel, jejich hospodaření, řemeslům, sociálnímu postavení a náboženskému vyrovnání s rekatolizací země. Snahou bylo vytvořit představu běžného života místních obyvatel. Jednotlivá témata jsou zpracována v samostatných kapitolách a řazena tak, aby tuto představu co nejlépe vytvářela. Pro lepší představu hospodaření města bylo mimo jiné využito podkladů účetního roku 1631 a poměrně detailně popsány jednotlivé položky příjmů a výdajů onoho roku. Závěr kapitoly se pak věnuje vyhodnocení těchto položek. Co se týká řemeslné výroby v Horažďovicích, ta byla sdružována do cechů, jak to bylo běžné i v ostatních městech té doby. V práci je největší pozornost věnována třem cechům a to řeznickému, sladovnickému a pekařskému. U problematiky sociálního postavení obyvatel Horažďovic bylo čerpáno z Berní ruly Prácheňského kraje. Přestože tento pramen nezachycuje veškeré obyvatelstvo, bylo i tak možné vytvořit představu, jak vypadalo ve své době rozdělení obyvatel do tří sociálních skupin, do kterých berní rula poplatníky zařazovala. U kapitoly Všední den za války byly popsány, dle literatury a dochovaných pramenů, běžné dny horažďovických měšťanů. Snahou bylo vylíčit prostředí, ve kterém žili, jejich stravovací návyky, způsoby nakupování, konání jarmarků, oblékání, vzdělávání, ale také soužití s vojáky, kteří se během válečných let ve městě zdržovali. V další kapitole této části práce byla pozornost také věnována průběhu rekatolizace. Před Bílou Horou byly Horažďovice protestantským městem. Tento stav v podstatě přetrvával i po změně vrchnosti horažďovického panství, katolických Šternberků. Ačkoliv byl ze strany nové vrchnosti a katolické církve na obyvatele Horažďovic vyvíjen nátlak k přestoupení na katolické vyznání, byla většina

Horažďovických své víře věrná a prakticky během celého období války zůstávala u své víry podobojí.

Závěrečná část práce se zabývá městskou správou a soudnictvím. Tato kapitola popisuje systém městské správy, kompetence jednotlivých orgánů a funkcí městské správy ve věcech obecních a soudnictví.

Velká část faktografie, využitá v práci, se již před mým bádáním vyskytovala v literatuře a evidenčních pramenech. Mým cílem bylo tato fakta shromáždit a vytvořit ucelenější pohled na město Horažďovice a jeho obyvatele v období třicetileté války. Tento cíl, zdá se být splněn.

RESUMÉ

The aim of this Undergraduate thesis was to make a complex viewpoint of the period of the Thirty Year War in Horazdovice town. The sources for this thesis have been taken mainly from special literature related to the topic of Thirty Year War in that particular region. Except these references, many valuable materials have been gained from the State Regional Archive in Klatovy.

The first part of the thesis is dedicated to a brief history of settlement in Prachensky region and developments of Horazdovice town from its founding to the period of Thirty Year War.

The second chapter is related to the condition of the town during the war. The chapter itself is divided into individual decades of the war with an emphasis of the events which happened in the town.

The topic of the third chapter is focused on the economy, particularly on the town's economy, handicraft and craft during the war time.

The following chapters depict a social hierarchy of the town and Sternberk's family- the owners of a manor in Horazdovice. The end of the thesis is concerned with a depiction of common life of the citizens, changes in the sphere of religion and the system of municipal administration and judiciary.

SEZNAM LITERATURY

NĚMEC, Karel. *Dějiny města Horažďovic. V Horažďovicích: Okrašlovací spolek, (v Plzni Jan Kobes) 1936, s. 231.*

ŠKUDRNOVÁ, Jaroslava. *Městská správa v Horažďovicích za třicetileté války v pramenech městské provenience, Minulostí západočeského kraje 49, Plzeň, Albis international 2014, s. 301. ISBN 978-8086971-62-9*

SÝKOROVÁ Lenka, *Třicetiletá válka v Horažďovicích. Od požáru k plenění, in: Marie Wasková (ed.), Sborník k poctě Evy a Karla Waskových, západočeských archivářů. Plzeň 2011, s. 392. ISBN 978-80-254-9292-2*

KUMPERA, Jan. *Dějiny západních Čech. Díl 1. Od pravěku do poloviny 18. Století. Plzeň: Ševčík 2004, s. 364. ISBN 80-7291-108-2*

PETRÁŇ, Josef. *Dějiny hmotné kultury II (2) – Kultura každodenního života od 16. do 18. století. Praha: Karolinum, 1997. s. 481-1003. ISBN 80-7184-086-6*

HALADA, Jan. *Lexikon české šlechty. Český Těšín: Akropolis, 1992, s. 197. ISBN 80-901020-3-4*

ČORNEJ, Petr. ČORNEJOVÁ, Ivana. RADA, Ivan. VANÍČEK, Vratislav *Dějiny zemí Koruny České I. Praha: Paseka, 1992, s. 302. ISBN 80-85192-29-2*

BALCÁREK, Pavel. *Ve víru třicetileté války, České Budějovice: Veduta 2011, s. 51. ISBN 978-80-868229-61-6*

KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku. Praha Nakladatelství Libri, 1997, s. 938. ISBN 80-85983-14-1*

Edice pramenů

LÍVA, Václav (ed.). *Prameny k dějinám třicetileté války: regesta fondu militare, Archivu ministerstva vnitra ČSR v Praze. Díl 3. Praha Naše vojsko, 1955, 872 s.*

LÍVA, Václav (ed.). *Prameny k dějinám třicetileté války: regesta fondu militare Archivu ministerstva vnitra ČSR v Praze. Díl 6. Praha: Naše vojsko, 1955, 476 s.*

LÍVA, Václav (ed.). *Prameny k dějinám třicetileté války: regesta fondu militare Archivu ministerstva vnitra ČSR v Praze. Díl 8. Praha: Naše vojsko, 1957, 306 s.*

HAAS, Antonín (ed.). *Berní rula 27: Kraj prácheňský. Díl 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1954, s. 443*

Archivní prameny

SOkA Klatovy, AM Horažďovice, i.č. K171, Kniha smluv (1622 – 1647).

SOkA Klatovy, AM Horažďovice, i.č. 678, kat. č. 333.

SOkA Klatovy, AM Horažďovice, Protokol radní (1626 – 1628), i.č. 57, fol. 34

SOkA Klatovy, AM Horažďovice, Protokol radní (1634 – 1642), i.č. 59, fol. 223

SOkA Klatovy, AM Horažďovice, Protokol radní (1634 – 1642), i.č. 59, fol. 224

SOkA Klatovy, AM Horažďovice, i.č. 687, kat. č. 1342 - 1345

SOkA Klatovy, AM Horažďovice, i.č. 687, kat. č. 1349

SOkA Klatovy, AM Horažďovice, i.č. 687, kat. č. 1350

SOkA Klatovy, AM Horažďovice, i.č. 687, kat. č. 1352

SOkA Klatovy, AM Horažďovice, i.č. 687, kat. č. 1354

SEZNAM OBRÁZKŮ

- Obr. 1.** Veduta města Horažďovic¹⁴⁴
- Obr. 2.** Červená brána – pohled z Předměstí
- Obr. 3.** Jihovýchodní brána
- Obr. 4.** Branka
- Obr. 5.** Dům se zachovalou částí sgrafitové omítky
- Obr. 6.** Mastné krámy
- Obr. 7.** Městské hradby
- Obr. 8.** Pohled na kostel
- Obr. 9.** Podzámecký mlýn
- Obr. 10.** Podzámecký mlýn s náhonem a mlýnským kolem
- Obr. 11.** Podbranský mlýn
- Obr. 12.** Náměstí a kostel sv. Petra a Pavla¹⁴⁵

¹⁴⁴ Dostupné na <http://www.restauratorstvislechta.cz/volna-tvorba>

¹⁴⁵ Obr. 2 až 12 pocházejí z fotoarchívu autora

PŘÍLOHY

Obr. 1. -Veduta města Horažďovic, Podle kresby Jana Wilenberga z roku 1602 ve stylu holandské krajinomalby (Autor: Jindřich Šlechta)

Obr. 2. – Pohled na Červenou bránu. Brána pochází z 2. poloviny 13. Století. Věž měla v gotickém vchodu železnou mříž a padací most přes hluboký příkop k silnici.

Obr. 3. – Pohled na Jihovýchodní bránu. Zbytek městského hrzení z počátku 16.století.

Obr. 4. – Městská branka. Pochází z 2. poloviny 13. století měla zajistit rychlý přístup k vodě při požárech města.

Obr. 5. Zachovalá sgrafita na jednom z Horažďovických domů

Obr. 6. - Pohled na Masné krámy nynější podoba z 19. století. Původní masné krámy pocházely z roku 1598. Po celou jejich historii nepřesáhl počet krámu číslo dvacet.

Obr. 7. – Pozůstatek městský hradeb

Obr. 8. - Pohled na kostel od řeky

Obr. 9. - Podzámecký mlýn

Obr. 10. - Podzámecký mlýn – vodní kolo s náhonem

Obr. 11. – Podbranský mlýn

Obr. 12. – Pohled na náměstí a jeho dominantu Kostel sv. Petra a Pavla. Oprava náměstí březen 2017.